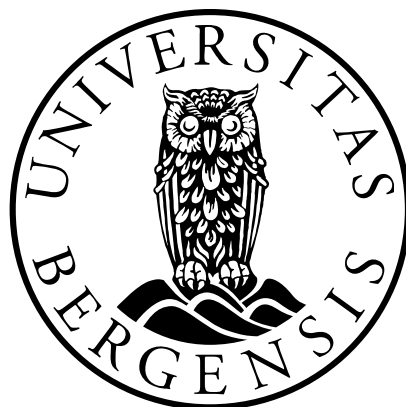

Straffeloven § 306 om grooming sett i lys av den digitaliserte samfunnsutviklingen

Kandidatnummer: 187

Antall ord: 14826

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

7. juni 2021

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1 Innledning.....	3
1.1 Presentasjon av tema og problemstilling	3
1.2 Metodisk tilnærming og fremgangsmåte	5
1.3 Presiseringer og avgrensninger.....	8
2 Hovedtrekkene i § 306 etter gjeldende rett	11
2.1 Kort om grooming-bestemmelsens bakgrunn.....	11
2.2 Objektive vilkår	13
2.2.1 Avtalevilkåret	13
2.2.2 Møtevilkåret	14
2.2.3 Barnet må være under 16 år	15
2.3 Subjektive vilkår.....	16
2.3.1 Krav om forsett.....	16
2.3.2 Krav om videregående forsett	17
2.3.3 Krav til aktsomhet om barnets alder	18
3 Forsøk på overtredelse av § 306.....	20
3.1 Introduksjon.....	20
3.2 Rekkevidden av forsøksansvaret	21
3.2.1 Fullbyrdelsesforsett	21
3.2.2 Handlinger som leder direkte mot utføringen	22
3.3 Tilbaketreden fra forsøk	25
4 Foreligger det et behov for et bedre vern mot nettovergrep?.....	27
4.1 Introduksjon.....	27
4.2 Tilsier Norges internasjonale forpliktelser en endring av § 306?.....	28
4.3 Er lovgivers avgrensning av § 306 til fysiske møter velbegrunnet?.....	29
4.4 Fra kornete nakenbilder på MMS til «live»-overgrep på FaceTime – en endring i utførelsen av grooming.....	31
5 Hvordan kan § 306 utformes for å verne barn tilstrekkelig mot grooming?.....	36
5.1 Introduksjon.....	36
5.2 Er det hensiktsmessig å avgrense straffansvaret ved forsøk?.....	37
5.3 Bør § 306 utformes tilsvarende som den svenske grooming-bestemmelsen?.....	39

5.4	Presentasjon av et generelt utformet forberedelsesstraffebed	42
6	Avsluttende bemerkninger	45
	Litteraturliste	47

1 Innledning

1.1 Presentasjon av tema og problemstilling

Seksuelle overgrep over internett har i de siste årene økt betraktelig i omfang, og er et stort og økende samfunnsproblem. Skillet mellom den digitale og den virkelige verden er blitt mer uklar, særlig for barn og unge. Kontaktetableringen på internett er i dag bare et tastetrykk unna, noe overgripere vet å utnytte. Internett gjør det enkelt for gjerningspersoner å manipulativt bygge seg opp et tillitsforhold til barn, som senere utnyttes seksuelt.¹ Å kontakte barn av denne grunn anses som forberedende handlinger til overgrep, og omtales som «grooming».² Det reguleres i dag av straffeloven § 306:³

«Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som har avtalt et møte med et barn under 16 år, og som med forsett om å begå en handling med barnet som nevnt i §§ 299-304, § 305 bokstav b eller § 311 første ledd bokstav a, har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas».

Paragraf 306, som i det følgende omtales som grooming-bestemmelsen, skiller seg fra de mest alvorlige seksualforbrytelsene mot barn ved at overtredelsestidspunktet for fullbyrdet straffbar handling er satt *før* den voksne faktisk møter barnet fysisk. Disse forberedende handlingene er gjort straffbare fordi de representerer en fare for overgrep ved at gjerningspersonen har tatt skritt for å realisere sitt forsett.⁴ Imidlertid er det kun grooming som sikter til fysiske overgrep som rammes av bestemmelsen.⁵

Samtidig viser rettspraksis en sterk økning av saker hvor gjerningspersonen utfører både groomingen og overgrepet digitalt. Grooming-begrepet kan derfor klassifiseres som enten

---

¹ Se f.eks. LB-2017-176279 hvor tiltalte var vennlig og tillitsvekkende, før samtale brått skiftet karakter etter barna sendte nakenbilder av seg selv. Også i LE-2016-99126 manipulerte tiltalte over hundre fornærmede gjennom en programvare. I stedet for å vise video av tiltalte i sanntid, ble videofilm/bilder av barnet tiltalte utga seg som, vist. Tiltalte forgrep seg også fysisk på tre av barna.

² Begrepet «grooming» er engelsk, og benevnelsen er inspirert fra engelsk rett, se i denne retning Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 6.

³ Paragrafhenvvisninger er til straffeloven (strl.) om ikke annet fremgår.

⁴ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 11.

⁵ Om de materielle vilkårene, se kap. 2. Det tradisjonelle meningsinnholdet av grooming-begrepet defineres også slik, jf. Snl. (2020).

digital eller fysisk grooming, og med sikte på enten et fysisk overgrep (som vil rammes av § 306) eller et digitalt overgrep, som i det videre omtales som «nettovergrep».⁶

Grooming i vid forstand kan dermed illustreres slik:

Grooming i vid forstand:		
	Fysisk overgrep, jf. § 306	Nettovergrep
Digital grooming	<i>Grooming som utføres digitalt, og som leder til fysiske overgrep.</i>	<i>Grooming som utføres digitalt, og som leder til nettovergrep.</i>
Fysisk grooming	Grooming som utføres fysisk, og som leder til fysiske overgrep.	Grooming som utføres fysisk, og som leder til nettovergrep.

Det eksisterende straffebudet i § 306 er teknologinøytralt, slik at det er uvesentlig hvor tillitsoppbyggingen foregår før det fysiske overgrepet finner sted.⁷ Imidlertid viser saker hvordan grooming i stor utstrekning utføres digitalt, også ved grooming som leder til fysiske overgrep. Typetilfellene uthevet i kursiv i tabellen er dermed de hyppigste formene for grooming, og vil være fokusområdet i masteroppgaven.

Ved digital grooming til fysiske overgrep er det avstand i tid og rom fra kontaktetablering til overgrepet finner sted. Det krever normalt et sterkt tillitsforhold som må bygges opp over tid. I saker hvor digital grooming leder til fysiske overgrep, er det av den grunn ofte få fornærmede sammenlignet med saker hvor digital grooming leder til nettovergrep.⁸ Ved digital grooming til nettovergrep kan imidlertid tidsrommet fra kontaktetablering til nettovergrepet utføres, være svært kort. Samtalene dreies hurtigere over på seksuelle tema, og det går ofte raskt fra kontakt er etablert til gjerningspersonen forleder fornærmede til å sende seksualisert materiale av seg selv. Materialet blir benyttet som pressmiddel til å få barna til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv. Slike handlinger likestilles med voldtekt.⁹ Digital grooming til nettovergrep er slik sett noe mer aggressiv enn digital

⁶ I en digital kontekst kan det tradisjonelle meningsinnholdet i grooming-begrepet kritiseres for å være upresist, se også i denne retning Frøyland mfl. (2021) s. 30-34 og s. 76-78.

⁷ Jf. Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 30.

⁸ F.eks. én fornærmede i både Rt. 2011 s. 1455 og Rt. 2013 s. 699, sml. 49 fornærmede i HR-2019-721-A.

⁹ Jf. §§ 299 bokstav b og 302 andre punktum. Se f.eks. HR-2017-1282-A hvor tiltalte ble dømt for voldtekt ved å forlede fornærmede til å innføre gjenstander i skjeden.

grooming til fysiske overgrep. Det er heller ikke uvanlig at nettovergrep kan lede til fysiske overgrep.¹⁰

Barn føler seg ofte trygge bak skjerm og mobil, og er derfor særlig sårbare for digital grooming til nettovergrep, slik en omfattende overgrepssak fra Eidsivating lagmannsrett viser.¹¹

«[...] De fornærmede har blitt forledet til å fremvise sine mest intime kroppsdelar i seksuelle positurer. Alt har foregått i det barna oppfattet som trygge omgivelser hjemme. I realiteten ga de fra seg kontrollen og disposisjonsretten over virtuell bruk av sine egne kroppar. Dette innebærer [...] en særlig integritetskrenkning, og som i teorien er evigvarende. [...]».

Selv om § 306 er avgrenset til handlinger som sikter til fysiske overgrep, kan forsøk på tilgrensede seksuallovbrudd, herunder §§ 299-304, jf. § 16, ramme handlinger som leder til nettovergrep. Den nedre grense for forsøk for brudd på slike straffebestemmelser vil imidlertid ligge klart høyere enn for forsøk på forberedelse etter § 306.¹²

Barn har følgelig i dag et klart sterkere vern mot fysiske overgrep enn mot nettovergrep. Den økende digitaliseringen forsterker dermed inkoherenen i barns vern mot overgrep etter § 306.¹³ Utviklingen gir grunn til å drøfte regelverket og vurdere barns behov for et bedre vern mot nettovergrep, herunder om det kan være hensiktsmessig å kriminalisere grooming til nettovergrep. Masteroppgavens sentrale problemstilling er hvordan § 306 kan utformes for å verne barn tilstrekkelig mot grooming i vid forstand.

1.2 Metodisk tilnærming og fremgangsmåte

En vurdering av et eventuelt behov for revisjon av § 306, krever flere metodiske grep. Først av alt må rekkevidden av gjeldende rett klarlegges. Det krever en rettsdogmatisk tilnærming ut fra alminnelig juridisk metode basert på rettskildelæren.¹⁴ På strafferettens område er

---

¹⁰ Jf. f.eks. LE-2016-99126, se fotnote 1.

¹¹ Jf. LE-2016-99126, se uttalelsen under «Lengden av en eventuell tidsbestemt fengselsstraff».

¹² I denne retning se Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 11. Om forsøksstraff, se kap. 3.

¹³ Tema er inspirert av artikkelen Sunde (2020).

¹⁴ Om rettsdogmatisk metode, se Graver (2008).

lovbestemmelsen det sentrale rettsgrunnlaget for gjeldende rett.¹⁵ Lovskravet innebærer at ingen kan straffes uten at det foreligger hjemmel i lov.¹⁶ Det krever også at den handling som er utført må dekkes av hele gjerningsbeskrivelsen i straffebestemmelsen for at gjerningspersonen kan holdes ansvarlig. Lovtolkningen må basere seg på en naturlig språkforståelse.¹⁷ Samtidig skal lovgivers formål, om å gi barn et effektivt vern mot seksuelle overgrep *før* overgrepet finner sted, søkes ivaretatt i lovtolkningen.¹⁸ Også forarbeider og rettspraksis er vektige rettskilder for å forstå det nærmere innholdet av groomingbestemmelsen. Siden § 306 viderefører strl. 1902 § 201 a, vil gjennomgangen av de materielle vilkårene primært ses til forarbeidene til strl. 1902 for legislative drøftelser.¹⁹ Også rettspraksis knyttet til 1902-loven er da relevant ved tolkningen.

Rekkevidden av gjeldende rett behandles under kapittel 2 og 3. Kapittel 2 vil innledningsvis kort omtale grooming-bestemmelsens bakgrunn, før det foretas en gjennomgang av de materielle vilkårene. Fremstillingen av de materielle vilkårene er bygget på den tradisjonelle tilnærmingen til klassifiseringen av objektive og subjektive vilkår.²⁰ Fokuset i kapittel 3 er rekkevidden av forsøksansvar på digital grooming til fysiske overgrep. Det vil være særlig viktig å klarlegge rekkevidden av den nedre grense for forsøk på grooming, da det er her straffansvaret etter gjeldende rett avgrenses. Siden en rettspolitisk tilnærming forutsetter en tydelig forankring i rettsdogmatikken, vies fremstillingen av gjeldende rett mye plass.

Når rekkevidden av gjeldende rett er avklart, vil det i kapittel 4 og 5 foretas en rettspolitisk analyse.²¹ Her skal det tas stilling til om lovgivningen har den rekkevidden den bør ha, særlig sett i sammenheng med at den digitaliserte samfunnsutviklingen har medført et økende spenn av handlinger som utsetter barn for faresituasjoner som leder til overgrep. I denne sammenheng må det understrekes at strafferettens overordnede formål er å sette klare grenser for hvilke handlinger som får finne sted i samfunnet. I relasjon til § 306 må det i lys av

---

¹⁵ Se Nygaard (2004) s. 67-68 og Gröning mfl. (2019) s. 63-65.

¹⁶ Lovskravet, herunder legalitetsprinsippet, er forankret i Grunnloven (Grl.) § 96 første ledd. Se også EMK art. 7, inkorporert i norsk lov med forrang, jf. menneskerettsloven (mrl.) §§ 2 og 3. Se også strl. § 14.

¹⁷ En tolkningsprosess på strafferettens område kan bestå av supplerende kilder, så lenge bestemmelsens kjerne og hensynet til forutberegnelighet blir ivaretatt, se bl.a. HR-2019-1675-A avsnitt 29.

¹⁸ Jf. Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 11.

¹⁹ Se Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 258 som henviser til Ot.prp. nr. 18 (2006-2007).

²⁰ Skillet mellom objektive og subjektive vilkår er kun av teoretisk betydning. Se tradisjonell tilnærming i f.eks. Ot.prp. nr. 90 (2003-2004), Mæland (2012) s. 191 flg. og Matningsdal (2015) s. 209 flg. Fremstillingen i Gröning mfl. (2019) opererer ikke med et slikt skarpt skille, se bl.a. s. 25-26.

²¹ Rettspolitiske analyser drøfter om rettstilstanden er tilfredsstillende på et gitt område, og kommer med forslag til forbedringer, se f.eks. Graver (2008) s. 174.

lovskravet derfor drøftes om den strafferettslige normfastleggingen i tilstrekkelig grad klargjør handlingsrommet og skaper rettsikkerhet for individene.

Den rettspolitiske analysen vil foretas med en sammensatt kritikk hvor det benyttes en kombinasjon mellom normative og empiriske argumenter.²² De normative argumentene omhandler en vurdering av om det foreligger et ubegrunnet sterkere vern av barn mot digital grooming til fysiske overgrep, sammenlignet med digital grooming til nettovergrep.²³ Empirisk vil masteroppgaven benytte forarbeider og rettsavgjørelser for å illustrere betydningen av den digitaliserte utviklingen, samt hvordan atferdsmønsteret i utførelsen av grooming har utviklet seg.²⁴ Imidlertid må det påpekes at når det empiriske grunnlaget består av et utvalg av relevant rettspraksis, kan dette by på utfordringer når det kommer til hvordan grooming-situasjonen faktisk er. Det er kun de sakene som reguleres av § 306 som faktisk blir saker for rettsapparatet.²⁵ Derfor vil også rapporter som avdekker nettovergrep-problematikken i sin helhet være av interesse.

Kapittel 4 tar nærmere stilling til om det foreligger et behov for å gi barn et bedre vern mot nettovergrep, herunder om § 306 bør utvides for å ramme også digitale forberedelser til nettovergrep. Her vil det være nødvendig å drøfte om internasjonale forpliktelser stiller krav til en kriminalisering av digitale forberedelser til nettovergrep.²⁶ Uavhengig av eventuelle forpliktelser, vil det så vurderes om lovgivers valg om å avgrense straffansvaret til fysiske møter var velbegrunnet. I forlengelsen av disse vurderingene må det spørres om den digitaliserte samfunnsutviklingen har medført en endring i gjerningspersonens utførelse av grooming, som kan gi grunn til å revurdere synspunktene som ble lagt til grunn i forarbeidene.

Videre vil kapittel 5 rette søkelyset på hvordan § 306 kan utformes for å gir barn et tilstrekkelig vern mot grooming i vid forstand. Her vil særlig tas stilling til om konstruksjonen forsøk på forberedelse gir en hensiktsmessig avgrensning av straffansvaret for digital grooming. I denne sammenheng vil det være relevant å se hen til den svenske grooming-

---

²² Sammensatt kritikk kombinerer empiriske elementer med normative elementer, se Eriksen (2016) s. 127.

²³ Normativ kritikk benyttes her som begrep om argumenter som viser at rett har svakheter, fordi retten har et innhold som ikke lenger er forenelig med normative standarder, se Eriksen (2016) s. 78.

²⁴ Empirisk kritikk menes her begrep om argumenter som bruker empiriske elementer til å utfordre påstander, oppfatninger eller antakelser om faktiske forhold, se Eriksen (2016) s. 94.

²⁵ Til illustrasjon se om voldtektsstraffebudet og dens empiriske grunnlag i Jacobsen (2019) s. 25-28. Masteroppgaven avgrenses fra en inngående empirisk analyse som vil være nødvendig ved spørsmålet om en eventuell reform.

²⁶ Om strafferettens internasjonalisering, se Gröning mfl. (2019) s. 88-106.

bestemmelsen, som i 2018 ble endret for å effektivisere barns vern mot overgrep.²⁷ I forlengelsen av dette, vil det bli foretatt en vurdering av om det foreligger et behov for et generelt utformet forberedelsesstraffebud som dekker flere typer forberedelser til seksuelle overgrep mot barn. Masteroppgavens omfang tilsier likevel ikke noen inngående vurdering på dette punkt. Det vil derfor kun fremsettes eksempler på forberedende handlinger lovgiver kan kriminalisere for å skape et mer effektivt og koherent vern mot overgrep mot barn.

Avslutningsvis vil det i kapittel 6 konkluderes på spørsmålet om hvordan § 306 kan utformes for å gi barn et tilstrekkelig vern mot grooming i vid forstand. Det gis også noen avsluttende bemerkninger.

1.3 Presiseringer og avgrensninger

Masteroppgaven vil fokusere på ansvarskategorien kriminalisert gjerning, siden oppgavens problemstillinger er knyttet til rekkevidden og utformingen av § 306. Gjerningsbeskrivelsen i grooming-bestemmelsen må imidlertid forstås i sammenheng med de alminnelige ansvarsvilkårene og vilkår for straffansvar.²⁸ Visse ansvarsvilkår aktualiseres i særlig grad ved fastleggelse av rekkevidden av grooming-bestemmelsen, som betydningen av kravet til virksomt samtykke etter § 307. Andre ansvarsvilkår vil derimot fremstå mindre relevant, som bestemmelsens geografiske rekkevidde og unnløstelse, - og medvirkningsansvar.

En særlig relevant tematikk for å klarlegge rekkevidden av § 306, er forsettkravet.²⁹ Siden gjerningsbeskrivelsen i grooming-bestemmelsen etter omstendighetene kan anses vanlig eller hverdagslig, er det i samspill med gjerningspersonens forsett at barn settes i en situasjon hvor det foreligger fare for fysiske overgrep.³⁰ Da lovgiver ønsker å verne barn på et tidlig stadium i handlingsrekken for overgrep, er det dermed tilstrekkelig at gjerningspersonen har utvist et

---

²⁷ Jf. Prop. 2006/17:214. Om komparasjon i strafferettsvitenskapen, se Rui (2009) s. 434-468. Masteroppgaven avgrensnes fra å foreta en komparativ *analyse*. Den svenske lovendringen vil omtales i kap. 5.3 med et overordnet komparativt *henblikk*.

²⁸ Sammenhengen mellom strafferetten sin «alminnelige» og «spesielle» del, se Gröning mfl. (2019) s. 25.

²⁹ Se § 21, jf. § 22. Om forsettkravet, se kap. 2.3.1 og 2.3.2.

³⁰ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 14.

subjektiv overskudd, også kalt et videregående forsett, om å begå overgrep for å havne i straffansvar.³¹

Grooming-bestemmelsen omfatter handlinger som leder til voldtekt av barn under 14 år (§§ 299-301), seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år (§§ 302 og 303) og seksuell handling med barn under 16 år (§ 304). Videre omfattes handlinger hvor gjerningspersonen har forsett om å tvinge eller forlede et barn under 16 år til å utvise seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd (§ 305 bokstav b), eller til å delta i produksjon av fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller produksjon av fremstilling som seksualiserer barn (§ 311 første ledd bokstav a). Det vil imidlertid avgrenses mot en nærmere behandling av de ulike typer av seksuallovbrudd mot barn som § 306 lister opp. En slik behandling er ikke av betydning for rekkevidden av grooming-bestemmelsen.

Det klare utgangspunktet er at en gjerningsperson kan holdes strafferettslig ansvarlig når det foreligger en kriminalisert gjerning.³² Ansvarslæren nyanserer imidlertid dette utgangspunktet.³³ Selv om det foreligger en kriminalisert gjerning, kan det foreligge omstendigheter som tilsier at gjerningspersonen ikke kan klandres, slik som rettferdiggjøringsgrunner og unnskyldningsgrunner.³⁴ Det avgrenses her mot en nærmere behandling av disse.³⁵ Imidlertid må det påpekes at unnskyldningsgrunnen jevnbyrdighet i alder og utvikling ved seksualforbrytelser etter § 308, er særlig relevant for § 306. Hensynet som ligger bak denne bestemmelsen er at de som er jevnbyrdig i både alder og utvikling, skal kunne ha et visst spillerom til å utforske sin seksualitet. Analysen fokuserer imidlertid på overgrep av barn utført av voksne, og avgrenses mot en nærmere behandling av § 308.

Det kan også foreligge enkelte frifinnelsesgrunner som ikke har noe med manglende klander å gjøre.³⁶ En særlig frifinnelsesgrunn som aktualiseres i relasjon til grooming-bestemmelsen, er skjult handlingsprovokasjon fra private.³⁷ Rettssaker viser voksne på nett som utgir seg for å være barn, hvor formålet er å bli kontaktet av en overgriper som ønsker å møte «barnet» for

---

³¹ Skyldprinsippet begrunner at straffansvaret ikke alene kan avgjøres på bakgrunn av vedkommendes objektive handlinger, se Grønning mfl. (2019) s. 221.

³² Masteroppgaven bygger hovedsakelig på systematikken i Grønning mfl. (2019).

³³ Den tradisjonelle tilnærmingen til ansvarslæren er noe annerledes utformet, se f.eks. Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 194. Ansvarslæren er en teoretisk tilnærming, og har ikke betydning for innholdet i straffelovgivningen.

³⁴ Grønning mfl. (2019) s. 25-26.

³⁵ Om unnskyldningsgrunner og rettferdiggjøringsgrunner, se Grønning mfl. (2019) kap. 15-19.

³⁶ Se kategoriseringer i Grønning mfl. (2019) kap. 24.

³⁷ Se f.eks. Rt. 2011 s. 1455 hvor barnets mor tok over kommunikasjonen, og LF-2016-106879, LB-2018-34648, 17-152875MED-OTIR/08 og 19-031720MED-BERG/1 som alle omhandlet privatpersoner som utga seg for å være barn med hensikt å fremprovosere et møte med en overgriper.

seksuell omgang.³⁸ Det avgrenses mot en nærmere behandling av provokasjon, herunder også ulovlig handlingsprovokasjon fra politiet, da provokasjon ikke aktualiserer vurderinger av rekkevidden og utformingen av § 306.³⁹

---

³⁸ I LF-2016-106879 trodde tiltalte at avtalen var inngått med «Lisa» (14). I realiteten var avtalen inngått med en mann i organisasjonen «Barnas Trygghet». Møtet ble filmet, og video med tiltaltes personopplysninger ble lagt ut på internett. Lagmannsretten viste sterk misbilligelse mot slik privat rettshåndhevelse, men fant likevel ikke forholdet frifinnende.

³⁹ Handlingsprovokasjon fra politi og private, se Gröning mfl. (2019) s. 548-553.

2 Hovedtrekkene i § 306 etter gjeldende rett

2.1 Kort om grooming-bestemmelsens bakgrunn

Før grooming-bestemmelsen trådte i kraft, rettet seksualforbrytelsene seg mot selve overgrepet og forsøk på slike.⁴⁰ Rommet for straffri forberedelse av overgrep mot barn var stort, slik som Rt. 2008 s. 867 illustrerer. Her ble en avtale om å møtes på et hotell for å ha seksuell omgang *ikke* ansett som forsøk på overgrep, all den tid den mindreårige trakk seg da partene befant seg i hotellets resepsjonsområde. Høyesterett la avgjørende vekt på den store psykologiske forskjellen mellom de forberedelseshandlingene som var utført, og fullbyrdelse i form av overgrep mot en mindreårig.⁴¹ Slik sett var det ikke straffbart å avtale et møte med et barn for å begå seksuelle overgrep, og forsøksgrensen var normalt heller ikke overtrådt i et slikt tilfelle.⁴²

I engelsk rett ble det i 2003 gjort straffbart å møte eller reise og møte et barn som vedkommende tidligere hadde hatt kontakt med, dersom møtet fant sted for å begå overgrep.⁴³ I kjølvannet oppsto spørsmålet om tilsvarende bestemmelse skulle innføres i Norge.⁴⁴ I høringen fremhevet departementet behovet for å styrke barns vern mot overgrep, særlig siden bruken av nye kommunikasjonsmidler som internett og mobiltelefon gjorde det enklere for voksne å kontakte barn.⁴⁵

Flere høringsinstanser mente imidlertid at forberedelsesstraffebudet ville kriminalisere den onde viljen alene, slik at vanlige legitime handlinger ble rammet. Særlig rettssikkerhetshensynet ble fremhevet, og det ble poengtert at det var uetisk å straffe hensikten om å begå noe straffbart før det forelå en forsøkshandling.⁴⁶ Departementet var derimot ikke

---

⁴⁰ Se f.eks. strl. 1902 §§ 195, 196, 200 andre ledd og 201 bokstav c, som alle var utformet slik at det først ved integritetskrenkelse forelå fullbyrdet overtredelse.

⁴¹ Se Rt. 2008 s. 867 avsnitt 22-25. Tilfellet hadde utvilsomt vært straffbart etter innføringen av grooming-bestemmelsen.

⁴² Jf. Rt. 2008 s. 867. Se også Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 9 og Matningsdal (2017) s. 743.

⁴³ Jf. The Sexual Offences Act Section 15, som trådte i kraft 01.05.04. Se også Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) pkt. 2.1. Merk Section 15A med ikrafttredelse 03.04.17, som innholdsmessig er lik § 305.

⁴⁴ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 9.

⁴⁵ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 6.

⁴⁶ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 11.

enig, og fastslo at det ikke var den onde viljen eller hensikt alene som ble kriminalisert, men faresituasjonen barn utsettes for når voksne tar skritt for å realisere forsettet.⁴⁷ Det er nettopp en slik tilnærming forsøksansvaret hviler på, hvor den enkelte handling forsøksansvaret rammer, objektivt sett kan anses vanlig og legitim. Det er først når handlingen settes i sammenheng med gjerningspersonens forsett om å fullbyrde et lovbrudd, at handlingen anses straffverdig.⁴⁸

Nettrelaterte overgrep, herunder digital grooming til nettovergrep, fikk derimot ikke særlig oppmerksomhet. Imidlertid påpekte departementet, i lys av Kripos sin høringsuttalelse, at overgrep kan skje ved digital kommunikasjon, eksempelvis ved at en voksen forleder en mindreårig til å posere foran web-kamera eller sende seksualiserte bilder av seg selv via MMS.⁴⁹ Kripos fremhevet eksplisitt muligheten til å begå overgrep uten fysisk kontakt, «f.eks. ved å lokke, presse eller tvinge noen til å utføre seksuelle handlinger via web-kamera».⁵⁰

Departementet mente likevel at slike situasjoner hvor barn presses eller tvinges til å utføre seksuelle handlinger på seg selv via web-kamera, var situasjoner som allerede ble rammet av strl. 1902 § 200 andre ledd andre punktum.⁵¹ Faresituasjonen for at barn kunne bli utsatt for seksuell press eller tvang til å utføre seksuelle handlinger over internett, ble ikke drøftet.⁵²

Grooming-bestemmelsen ble innført i 2007 som ny § 201 a i strl. 1902.⁵³ Siden innføringen ga barn strafferettslig beskyttelse mot overgrep også før selve overgrepet begås, ble barns rettigheter etter FNs barnekonvensjon, herunder særlig art. 34, i større grad styrket.⁵⁴ Også verdiene nedfelt i EMK art. 3 og 8 ble ved innføringen sikret ytterligere.⁵⁵

I strl. av 2005 ble grooming-bestemmelsens innhold videreført, med en viss utvidelse for å oppfylle Lanzarote-konvensjonen.⁵⁶ Produksjon av materiale nevnt i § 311 ble tilføyd som

---

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 12.

⁴⁹ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 16-17. MMS (multimediamelding) var datidens system for å sende og motta bilder/video. Her har det skjedd en enorm utvikling, noe tematikken i masteroppgaven illustrerer.

⁵⁰ Jf. Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 15.

⁵¹ Videreført ved § 305 bokstav b.

⁵² Se også Sunde (2020) s. 134.

⁵³ Tilføyd ved endringslov av 13.04.07 og trådte umiddelbart i kraft.

⁵⁴ Jf. Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 10. FNs barnekonvensjon er inkorporert i norsk lov med forrang, jf. mrl. §§ 2 og 3.

⁵⁵ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 10.

⁵⁶ Se Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) kap. 7.15.2, jf. Lanzarote-konvensjonen art. 23 og 24. Lanzarote-konvensjonen var ikke trådt i kraft ved innføringen av strl. 1902 § 201 a.

alternativ i forsettkravet.⁵⁷ Utover dette sluttet departementet seg til overveielsene fra innføringen av grooming-bestemmelsen i 2007.⁵⁸

2.2 Objektive vilkår

2.2.1 Avtalevilkåret

Straffansvar etter § 306 forutsetter for det første at det er «avtalt et møte». Ordlyden «avtalt et møte» tilsier etter en alminnelig språklig forståelse at det må foreligge en viss enighet mellom den voksne og barnet om å møtes. Vilkåret er klart oppfylt når det er avtalt tid og sted.

Ordlyden spesifiserer imidlertid ikke hva som nærmere ligger i avtalevilkåret. Både forarbeider og rettspraksis slår imidlertid fast at avtalevilkåret skal forstås vidt.⁵⁹

En slik vid forståelse tilsier at det ikke må påvises en konkret og uttrykkelig avtale. Likevel må det foreligge visse holdepunkter for konkretisering av tid og sted. Er situasjonen preget av rene tilfeldigheter uten noen form for avtaleelement, ligger tilfellet for langt unna grooming-bestemmelsens kjerneområde til at gjerningspersonen kan holdes ansvarlig.⁶⁰ En situasjon hvor gjerningspersonen søker opp et tilfeldig barn på sosiale medier, finner ut hvilken skole barnet går på, for deretter møte opp på skolen i håp om å påtreffe barnet, vil ikke omfattes. Har barnet motsetningsvis fortalt den voksne når og hvor fotballtreningen er, og den voksne møter, kan situasjonen etter omstendighetene omfattes av avtalevilkåret selv om avtalen er løs og uformell. Det avgjørende er om gjerningspersonen har hatt en begrunnet forventning om å påtreffe barnet på et bestemt sted innenfor et bestemt tidsrom.⁶¹ Forarbeidene eksemplifiserer dette med at hvis barnet svarer bekreftende på at det er alene hjemme og det var underforstått at gjerningspersonen ville avlegge et besøk, er dette en situasjon hvor avtalevilkåret er oppfylt.⁶²

---

⁵⁷ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 258.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Se Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 30, samt Rt. 2011 s. 1455 avsnitt 25.

⁶⁰ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 18.

⁶¹ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 30.

⁶² Ibid.

Vurderingen av om møtet er tilfeldig må derfor bero på hvilken type kontakt og informasjon som er vekslet mellom partene på forhånd. Siden grooming-bestemmelsen skal tolkes teknologinøytralt, er det uvesentlig hvor og hvordan kontakten oppstår.⁶³ Også tilfeller hvor partene kjenner hverandre fra før, omfattes. Imidlertid oppstiller ikke § 306 kvalitative krav til hva kontakten må gå ut på, eller hvor omfattende kontakten må være før avtaleinngåelsen.⁶⁴ Det foreligger dermed ingen eksplisitte krav til kontakten, men en seksualisert kommunikasjon vil utvilsomt belyse gjerningspersonens forsett om å begå overgrep.⁶⁵

Selv om ordlyden «avtalt» isolert kan forstås som om det må foreligge en enighet om å møtes, tilsier hensynet til barns vern mot overgrep en vid tolkning.⁶⁶ Tilfeller hvor barnet ikke oppfatter avtalen bindende for seg, må derfor omfattes. Det samme må gjelde hvor barnet føler seg presset til å møte, selv om det i en pressituasjon kan anses noe anstrengt å tolke avtalevilkåret oppfylt. Likeledes gjelder situasjoner hvor avtalen er inngått gjennom tredjepersoner, typisk når gjerningspersonen har benyttet falsk identitet og barnet tror den chatter med jevnaldrende. Siden grooming-bestemmelsen rammer gjerningspersonens forsett om å begå overgrep, er det dermed uvesentlig om barnet tror den skal møte en jevnaldrende, eller om det er barnet selv som initierer til møtet.

Avtalevilkåret må dermed anses oppfylt når gjerningspersonen har en berettiget forventning om at barnet vil møte innen et visst tidsrom og konkretisering av sted, eller om det foreligger en underforstått avtale om at gjerningspersonen kan oppsøke stedet hvor barnet befinner seg innenfor et gitt tidsrom.

2.2.2 Møtevilkåret

Når de materielle vilkårene i grooming-bestemmelsen leses i sammenheng, er det klart at det ikke er tilstrekkelig kun å avtale et møte. Ordlyden «kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas» tilsier at fullbyrdet overtredelse først foreligger når

---

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Om kommunikasjonen måtte være av seksuell karakter ble drøftet i forarbeidene, se Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 20. Kravet ble forkastet da det ikke ville gi barn et effektivt vern.

⁶⁵ Se Rt. 2013 s. 699 avsnitt 23. Seksualiserte samtaler kan ha betydning for straffutmålingen, samt om strengere straffebestemmelser får anvendelse.

⁶⁶ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 18.

gjerningspersonen fysisk møter opp på eller i nærheten av møtestedet. Forarbeidene underbygger denne forståelsen ved å presisere at møtestedet må gjelde et fysisk møte.⁶⁷ Det er dermed klart at tilfeller hvor grooming leder til nettovergrep, ikke omfattes av bestemmelsens rekkevidde.

Har gjerningspersonen møtt opp på eller ved møtestedet, er det ikke et vilkår at vedkommende faktisk møter barnet.⁶⁸ Fullbyrdelsestidspunktet gir barn et mer effektivt vern, ved at barnet slipper å bli utsatt for den risikoen det er å møte en voksen som har formål om å begå overgrep. Videre kan politiet gripe inn tidligere i hendelsesforløpet og forhindre at overgrepet skjer.

Rt. 2013 s. 699 illustrerer betydningen av fullbyrdelsestidspunktet. Her ble gjerningspersonen funnet skyldig i fullbyrdet overtredelse av grooming-bestemmelsen, selv om vedkommende forlot møtestedet da han forsto at barnet var under 16 år.⁶⁹ Selv om flertallet la til grunn at tiltalte var i villfarelse angående fornærmedes alder, var ikke villfarelsen tilstrekkelig til å utelukke straffskyld. Dommen illustrerer faresituasjonen lovgiver ønsker å verne barn mot, som kan oppstå når barnet befinner seg i umiddelbar, fysiske rekkevidde overfor en potensiell overgriper.

2.2.3 Barnet må være under 16 år

Gjerningspersonen må videre ha avtalt møtet med «et barn under 16 år». Bestemmelsen kommer dermed ikke til anvendelse om barnet er over denne alder. Vilkåret «et barn under 16 år» er en henvisning til den seksuelle lavalder, jf. § 304. Den seksuelle lavalder skal gi barn beskyttelse mot integritetskrenkelser utført av voksne.⁷⁰ Barn under 16 år har ikke utviklet seg tilstrekkelig til å ta ansvarsfulle valg vedrørende sin egen kropp og seksualitet. Derfor anses ikke barn under den seksuelle lavalder å ha de forutsetninger som kreves for å gi et informert

---

⁶⁷ Jf. Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 30.

⁶⁸ Jf. Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 16. Se TSUMO-2019-63379 hvor tiltalte ble dømt for to forhold etter § 306, også tilfellet fornærmede ikke møtte.

⁶⁹ Rt. 2013 s. 699 avsnitt 23 flg.

⁷⁰ Se strl. kap. 26 §§ 299-307.

samtykke til seksuell handling.⁷¹ Det er derfor uvesentlig om gjerningspersonen hevder at *barnet* hadde et ønske om å møte vedkommende for seksuell aktivitet.

Det følger direkte av straffebestemmelsene § 306 henviser til, §§ 299-304 og 305 bokstav b, at bestemmelsene verner barn under 16 år. Imidlertid følger det av § 311 første ledd bokstav a at bestemmelsen verner personer under 18 år. I relasjon til grooming-bestemmelsen må dermed henvisningen begrenses til å gjelde barn under 16 år.

I tilfellene hvor gjerningspersonen møter på eller ved avtalestedet, og barnet viser seg å være over 16 år, vil forsøksstraff kunne anvendes. Forsøksstraff gjelder også hvor «barnet» viser seg å være noen andre enn det gjerningspersonen trodde. Det foreligger flere eksempler på slike situasjoner i rettspraksis, hvor gjerningspersonen har blitt dømt for såkalt utjenlig forsøk.⁷²

2.3 Subjektive vilkår

2.3.1 Krav om forsett

Ordlyden «forsett» i § 306 henviser til hovedregelen i § 21, som fastslår at straffelovgivningen kun rammer forsettlig lovbrudd med mindre annet er bestemt.

Gjerningspersonens forsett må dekke hele gjerningsbeskrivelsen i grooming-bestemmelsen, med unntak av skyldkravet i relasjon til vilkåret om barnets alder.⁷³ Der gjelder det et særlig strengt aktsomhetskrav.⁷⁴

Skyldkravet forsett er legaldefinert i § 22. Bestemmelsen oppstiller i første ledd tre ulike former for forsett; hensiktforsett etter bokstav a, sannsynlighetsforsett etter bokstav b, og eventuelt forsett etter bokstav c. Det er tilstrekkelig at én av disse forsettsformene foreligger. Felles for de ulike forsettsformene er at gjerningspersonen, i relasjon til grooming-bestemmelsen, har kunnskap eller forståelse om at utføringen av handlingen vil føre til fare

---

⁷¹ Gröning mfl. (2019) s. 538.

⁷² Se f.eks. Rt. 2011 s. 1455, Rt. 2013 s. 699 og LF-2016-106879.

⁷³ Jf. dekningsprinsippet. Dekningsprinsippet er bredt anerkjent i straffelovgivningen, se f.eks. Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 232, Mæland (2012) s. 191 flg. og Gröning mfl. (2019) s. 238 flg.

⁷⁴ Jf. § 307, se kap. 2.3.3.

for at et barn blir utsatt for overgrep. En gjerningsperson som handler forsettlig, forstår med andre ord hva vedkommende gjør.⁷⁵

Det kan vanskelig tenkes tilfeller hvor det avtales et møte uten at den voksne har kunnskap eller forståelse om møtet. Grensetilfeller kan imidlertid tenkes hvor det er barnet som reiser for å møte gjerningspersonen.⁷⁶ Det avgjørende for å påvise gjerningspersonens forsett må her være om vedkommende hadde en berettiget forventning om at barnet ville møte. Har ikke gjerningspersonen en slik forventning, kan ikke avtalevilkåret anses oppfylt. I slike tilfeller kan heller ikke forsettet i relasjon til avtalevilkåret påvises, og situasjonen rammes ikke av § 306.

2.3.2 Krav om videregående forsett

Videre må gjerningspersonen ha forsett om å «begå en handling med barnet som nevnt i §§ 299-304, § 305 bokstav b eller § 311 første ledd bokstav a». Ordlyden «begå en handling» tilsier etter en alminnelig språkforståelse at forsettet knytter seg til fremtidige handlinger. Siden de nevnte straffebestemmelsene regulerer overgrep mot barn, må gjerningspersonens formål med møtet knytte seg til et forsett om å begå fremtidige overgrep som følge av at partene møtes. Forsettet behøver likevel ikke å ha realisert seg i ytre konstaterbare handlinger tilknyttet et overgrep for at gjerningspersonen kan holdes ansvarlig. Tvert imot skal grooming-bestemmelsen verne barn mot at slike handlinger blir utført. Forsettet i relasjon til de oppregnende straffebestemmelsene er ansett som et videregående forsettkrav.⁷⁷

Det videregående forsettkravet utgjør en del av gjerningsbeskrivelsen i § 306, og må være oppfylt for at gjerningspersonen skal holdes ansvarlig. Et slikt krav er et avvik fra dekningsprinsippet, der forsettet må relatere seg til noe mer enn de vilkårene i gjerningsbeskrivelsen som faktisk trenger å være oppfylt.⁷⁸ For å fastslå gjerningspersonens videregående forsett, er man derfor henvist til å trekke slutninger fra observerbare trekk ved handlingsrekken. Vurderingskriterier som avtalestedet, relasjonen mellom partene, aldersforskjellen, hvordan kontakten har oppstått og innholdet i den forutgående

---

⁷⁵ Gröning mfl. (2019) s. 223.

⁷⁶ Se kap. 3.3.

⁷⁷ Gröning mfl. (2019) s. 241-242.

⁷⁸ Ibid.

kommunikasjonen, er relevant i vurderingen.⁷⁹ Forarbeidene forstås slik at det ikke er gitt en uttømmende liste over alle relevante vurderingskriterier, men at det må foretas en konkret helhetsvurdering.

I rettspraksis er særlig valg av et privat møtested blitt vektlagt som en konstaterbar handling som kan tilsi at gjerningspersonens formål er å begå overgrep.⁸⁰ Imidlertid viser saker at det kan statueres straffansvar selv om møtestedet var et offentlig sted.⁸¹ I disse tilfellene var det tungtveiende at chatteloggen påviste gjerningspersonens uttalte ønske om å begå fremtidige overgrep som følge av møtet. Møtestedet er dermed ikke avgjørende for å statuere gjerningspersonens videregående forsett, men må ses i lys av andre konstaterbare handlinger, særlig kommunikasjonen forut for avtaleinngåelsen.

2.3.3 Krav til aktsomhet om barnets alder

Unntak fra forsettkravet oppstilles i relasjon til vilkåret om barnets alder. Etter § 307 vil uvitenhet om barnets riktige alder ikke medføre straffrihet etter grooming-bestemmelsen hvis tiltalte «på noe punkt kan klandres for sin uvitenhet».⁸² Ordlyden tilsier etter en naturlig språkforståelse at den voksne ikke kan bebreides på noen måte om det likevel viser seg at barnet er under 16 år. Forarbeidene underbygger denne forståelsen og slår fast at aktsomhetskravet skal forstås særskilt strengt, hvor det er tilstrekkelig at tiltalte har utvist den letteste graden av uaktsomhet for å holdes ansvarlig.⁸³ Gjerningspersonen må dermed ha utvist tilstrekkelig aktivitet for at vedkommende skal anses aktsom i relasjon til fornærmedes alder.⁸⁴ I relasjon til grooming-bestemmelsen må aktsomheten foreligge forut for avtaleinngåelsen. Det er ikke tilstrekkelig å stole på opplysninger barnet gir, siden barn under 16 år ikke anses samtykkekompetente.⁸⁵ Videre er det heller ikke uvanlig at denne

---

⁷⁹ Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) s. 12.

⁸⁰ Møtestedet var av privat karakter i TSUMO-2019-63379 (toalett) og LF-2016-106879 (campinghytte).

⁸¹ Møtestedet var offentlig i Rt. 2011 s. 1455 (jernbanestasjon), Rt. 2013 s. 699 (skole) og 17-152875MED-OTIR/08 (T-banestasjon).

⁸² Paragraf 307 viderefører bl.a. strl. 1902 § 201 a andre ledd. Aktsomhetskravet skal forstås på samme måte selv om formuleringen er noe annerledes, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 446.

⁸³ Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 446.

⁸⁴ Rt. 2005 s. 833 avsnitt 88.

⁸⁵ Rt. 2008 s. 867 avsnitt 31 flg.

aldersgruppen lyver om sin reelle alder.⁸⁶ Møter gjerningspersonen på avtalestedet og drar straks vedkommende blir klar over barnets reelle alder, er grooming-bestemmelsen likevel ansett fullbyrdet.⁸⁷ Aktsomhetsterskelen etter § 307 er svært høy, noe også rettspraksis har lagt til grunn.⁸⁸

Selv om partene kun har møttes anonymt på nett forut for avtaleinngåelsen, senkes ikke aktsomhetskravet. I en situasjon hvor gjerningspersonen ikke kjenner utseende eller alder på vedkommende han chatter med, vil det være visse konstaterbare forhold eller kjensgjerninger som også i slike situasjoner vil gi gjerningspersonen en oppfordring til å undersøke ytterligere før avtaleinngåelsen. I enkelte tilfeller kan det være tilstrekkelig at gjerningspersonen er klar over at mindreårige kan opprette profil på den aktuelle chattekanalen, eller at gjerningspersonen er gjort oppmerksom på at det er mindreårige i chattegruppen.⁸⁹

---

⁸⁶ Se f.eks. Rt. 2005 s. 833 hvor fornærmede oppga å være 16 år, da hun i realiteten var 14, og Rt. 2008 s. 867 hvor fornærmede oppga å være 19 år, da hun i realiteten var 15.

⁸⁷ Jf. Rt. 2013 s. 699. Høyesterett behandlet straffutmålingen, og prøvde ikke lovanvendelsen. Skyldspørsmålet var rettskraftig avgjort i TINTR-2012-91380 s. 5-6. Matningsdal kritiserer dommen, og mener straffansvar bør være utelukket i en situasjon hvor gjerningspersonen først ved fremmøtet har grunnlag for å vurdere motpartens alder, se Matningsdal (2017) s. 747-748. Min oppfatning er imidlertid at tiltalte hadde *mulighet* til å foreta undersøkelser før avtaleinngåelsen, og anses uaktsom da han valgte å ikke gjøre det.

⁸⁸ Jf. Rt. 2008 s. 867 avsnitt 31 med videre henvisninger. Av nyere avgjørelser, se HR-2019-473-U avsnitt 19-22.

⁸⁹ Jf. Rt. 2013 s. 699 (mindreårige kunne opprette profil) og TSUMO-2019-63379 (mindreårige medlem av chattegruppen).

3 Forsøk på overtredelse av § 306

3.1 Introduksjon

Ved forsøksstraff har gjerningspersonen utført handlinger som leder mot fullbyrdet overtredelse, men straffebestemmelsen er av ulike årsaker ikke fullbyrdet. I slike situasjoner kan det likevel oppstå fare for integritetskrenkelser. Lovgiver har derfor, på nærmere vilkår, også funnet forsøkshandlinger straffverdige.⁹⁰ Forsøksstraff utvider straffansvaret siden ansvar kan inntre på et tidligere stadium i handlingsrekken. Et slikt utvidet straffansvar gjelder også § 306, selv om lovgiver allerede har utvidet det rettslige vernet ved å utforme bestemmelsen som et forberedelsesstraffebud.⁹¹ Når utgangspunktet er at straffansvaret allerede strekker seg langt inn i forberedelsesfasen til fysiske overgrep, er det klart at handlingsrommet for straffri forberedelser på forsøk på grooming blir lite.⁹² Å klarlegge rekkevidden av forsøksstraff etter gjeldende rett vil danne grunnlaget for vurderingen av om dagens utvidede vern mot fysiske overgrep anses adekvat. Rekkevidden vil også ha betydning i vurderingen av hvordan § 306 bør utformes ved en eventuell kriminalisering av digital grooming til nettovergrep.

Forsøksstraff reguleres i § 16 første ledd:⁹³

“Den som har forsett om å fullbyrde et lovbrudd som kan medføre fengsel i 1 år eller mer, og som foretar noe som leder direkte mot utføringen, straffes for forsøk, når ikke annet er bestemt.”

Av ordlyden er det to kumulative grunnvilkår som må være oppfylt.⁹⁴ For det første må gjerningspersonen ha forsett om å fullbyrde et lovbrudd som kan medføre fengsel i 1 år eller mer, og for det andre må handlingene gjerningspersonen har foretatt lede direkte mot utføringen av lovbruddet.⁹⁵ Vilkårene blir nærmere gjennomgått nedenfor i kapittel 3.2.

---

⁹⁰ Se f.eks. Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 413, Mæland (2012) s. 99 flg. og Grønning mfl. (2019) s. 352 flg.

⁹¹ Se Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 18 og Rt. 2011 s. 1455 avsnitt 31.

⁹² Grooming-bestemmelsen kritiseres på dette punkt, se særlig Jacobsen (2009) s. 660-663 og Matningsdal (2017) s. 747-748.

⁹³ Jf. § 16 første ledd, tidligere strl. 1902 § 49.

⁹⁴ Jf. Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 414, samt samstemt rettspraksis bl.a. Rt. 2011 s. 1455 avsnitt 27 og HR-2019-189-A avsnitt 13.

⁹⁵ Overtredelse av grooming-bestemmelsen kan medføre fengsel inntil 1 år, jf. § 306, jf. § 16 første ledd. Vilkåret behandles ikke nærmere.

Videre viser saker eksempler på utjenlige forsøk i relasjon til grooming-bestemmelsen.⁹⁶ Gjerningspersonen tror han skal møte et barn, men i realiteten er avtalen inngått med en voksen. I slike tilfeller er det fysisk umulig å fullbyrde grooming-bestemmelsen. Likevel er handlingen utvilsomt klanderverdig.⁹⁷ Utjenlige forsøk reguleres ikke eksplisitt i straffeloven, men er anerkjent som en side av forsøksstraff.⁹⁸ Vurderingen om gjerningspersonen kan straffes for utjenlige forsøk, blir derfor lik vurderingen etter § 16 første ledd.⁹⁹

3.2 Rekkevidden av forsøksansvaret

3.2.1 Fullbyrdelsesforsett

Skyldkravet forsett må som utgangspunkt dekke hele gjerningsbeskrivelsen i § 306.¹⁰⁰ Spørsmålet om gjerningspersonen har utvist tilstrekkelig forsett, må vurderes ut ifra hva vedkommende hadde tenkt å gjøre på tidspunktet hvor forsøkshandlingen ble begått.¹⁰¹ Fullbyrdelsesforsettet er nært tilknyttet vurderingen av det videregående forsettskravet i grooming-bestemmelsen, all den tid vurderingen hviler på samme begrunnelse. I begge tilfellene er det *faresituasjonen* for integritetskrenkelse skapt av gjerningspersonen som anses straffverdig.¹⁰² Det må imidlertid understrekes at grooming-bestemmelsen bygger på et noe mer problematisk farebegrep enn hva som vanligvis danner utgangspunktet for vurderingen av straffansvar. I relasjon til grooming-bestemmelsen knytter faresituasjonen seg til gjerningspersonen og hvilke handlinger vedkommende velger å utføre, og ikke den faren som vanligvis handler om at gjerningspersonen har mistet kontroll over den videre handlingsrekken som straffansvaret rammer.¹⁰³

---

⁹⁶ Se fotnote 37.

⁹⁷ Om utjenlig forsøk, se Gröning mfl. (2019) s. 377-379 og Matningsdal (2015) s. 132-133.

⁹⁸ Forarbeidene behandlet ikke utjenlige forsøk eksplisitt, men uttrykte en videreføring av forsøksansvarets rekkevidde etter strl. 1902, se Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 44.

⁹⁹ Rt. 2011 s. 1455 avsnitt 26-33.

¹⁰⁰ Jf. dekningsprinsippet. Ordlyden «forsett» i § 16 forstås i samsvar med definisjonene i § 22.

¹⁰¹ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 414.

¹⁰² Se i denne retning Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 12.

¹⁰³ Om forståelsen av farebegrepet i relasjon til grooming-bestemmelsen, se Jacobsen (2009) s. 661-662.

På forsøksstadiet til grooming vil det foreligge færre handlinger som stadfester forsett, sammenlignet med forsøksstadiet til et skadestraftebud.¹⁰⁴ Likevel må skyld bevises ut over enhver rimelig tvil.¹⁰⁵ Eksempelvis kan gjerningspersonen befinne seg på stadiet for straffri forberedelse til et skadestraftebud om vedkommende, med forsett om å begå voldtekt, avtaler et møte med en jente i aktsom tro om at hun er over 16 år. Her er det ikke foretatt handlinger som anses å lede direkte opp mot voldsbruk eller truende atferd for å skaffe seg seksuell omgang, jf. § 291 bokstav a, jf. § 16 første ledd. Motsetningsvis hadde grooming-bestemmelsen allerede vært fullbyrdet om gjerningspersonen hadde forsett om å voldta jenta, og vedkommende møtte på eller ved avtalestedet i tro om at jenta var under 16 år. Eksemplene illustrerer at rommet for straffri forberedelse er mindre når lovgiver har kriminalisert visse forberedelseshandlinger.

Videre tilsier ordlyden «forsett» at forsøksansvar ikke kan ilegges hvor den aktuelle straffebestemmelsen oppstiller uaktsomhet som skyldkrav, slik grooming-bestemmelsen krever i relasjon til barnets alder.¹⁰⁶ Forarbeidene uttrykker mer generelt at uaktsomme forsøk ikke er straffbare, da gjerningspersonen i slike tilfeller mangler den kriminelle innstillingen som begrunner kriminaliseringen av handlinger som ikke oppfyller gjerningsbeskrivelsen.¹⁰⁷ Imidlertid har Høyesterett slått fast at det er tilstrekkelig at § 306 som utgangspunkt krever forsett for at gjerningspersonen kan straffes for forsøk, og at forarbeidene klart la til grunn at forsøksstraff skulle gjelde grooming.¹⁰⁸ Dommen tas til inntekt for at det ved seksuallovbrudd, hvor det ikke kreves forsett med hensyn til barnets alder, foreligger unntak fra utgangspunktet om fullbyrdsforsett.¹⁰⁹

3.2.2 Handlinger som leder direkte mot utføringen

Ordlyden «foretar noe som leder direkte mot utføringen», jf. § 16 første ledd, tilsier at det må foretas en skjønsmessig vurdering av om de utførte handlingene ligger tilstrekkelig nært det

---

¹⁰⁴ «Et skadestraftebud krever at det *har funnet sted* en eller annen negativ effekt på [...] det vernede rettsgodet», jf. Gröning mfl. (2019) s. 133 (uthevet her).

¹⁰⁵ Uskyldspresumsjonen, jf. Grl. § 96 andre ledd. Om uskyldspresumsjonen i relasjon til forberedelseskriminalisering, se Jacobsen (2009) s. 388-392.

¹⁰⁶ Se kapittel 2.3.3.

¹⁰⁷ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 98 og Gröning mfl. (2019) s. 364.

¹⁰⁸ Rt. 2011 s. 1455 avsnitt 29-31. Gröning mfl. (2019) s. 363-364 kritiserer dommen på dette punkt.

¹⁰⁹ Se i denne retning HR-2021-263-U avsnitt 11.

som kreves etter den aktuelle straffebestemmelsen. Forarbeidene presiserer at gjerningspersonen må ha handlet slik at fullbyrdelsesforsettet har blitt synliggjort gjennom konstaterbare handlinger.¹¹⁰ Spørsmålet blir da om fullbyrdelsesforsettet i tilstrekkelig grad har manifestert seg i ytre handlinger, eller om det foreligger straffri forberedelse.¹¹¹

Ordlyden spesifiserer ikke hva som konkret må foreligge av handlinger for at forsøksstraff skal inntre. Forarbeider og rettspraksis har imidlertid utpenslet generelle momenter i veiledningen til den konkrete vurderingen.¹¹² Utgangspunktet for vurderingen er det som er gjort, og det som gjenstår å gjøre for at forbrytelsen skal bli fullbyrdet.¹¹³ Handlingens karakter og den psykologiske forskjellen mellom det som er gjort og det som gjenstår, herunder nærhet i tid og omfang til fullbyrdet forbrytelse, vil ha betydning i vurderingen.¹¹⁴

Etter § 306 må gjerningspersonen på forsøksstadiet ha forsett om å møte opp på avtalt tid og sted for å treffe barnet under 16 år, og forsett om å begå overgrep. De objektive elementene som de forutgående handlingene må lede direkte mot, er dermed inngåelse av avtale og fysisk oppmøte. Spørsmålet blir hvilke handlinger gjerningspersonen må ha utført i lys av avtalevilkåret og møtevilkåret, for at situasjonen skal anses tilstrekkelig til at den nedre grense for forsøk er overtrådt.

Utgangspunktet for at forsøksansvar kan påvises, er at det foreligger en avtale. Uten noen form for avtaleelement vil situasjonen bære preg av tilfeldigheter, og dermed ligge for langt unna grooming-bestemmelsens kjerne.¹¹⁵ Selv om det presiseres i forarbeidene at forsøksstraff etter omstendighetene kan inntre på kontaktetableringstidspunktet, tilsier rettspraksis at det likevel må foreligge noe mer for at forsøksansvar kan statueres.¹¹⁶ Når avtalevilkåret ikke er oppfylt skal det mye til for å havne i forsøksansvar, noe Rt. 2015 s. 1341 illustrerer. Saken omhandlet en mann (34) som over internett kontaktet ukjent jente (14), hvorpå han ved gjentatte forsøk hadde prøvd å overtale jenta til et møte.¹¹⁷ Siktete hadde ikke

---

¹¹⁰ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 414.

¹¹¹ Rt. 2010 s. 1011 avsnitt 16.

¹¹² Ot.prp.nr. 90 (2003-2004) s. 97-98, jf. s. 414 fastlegger at gjeldende rett videreføres, samt Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 397. Se Rt. 2008 s. 867 avsnitt 20 med videre henvisninger, Rt. 2010 s. 1011 avsnitt 17 og Rt. 2011 s. 1455 avsnitt 28. Se også Mæland (2012) s. 100-106, Matningsdal (2015) s. 126-133 og Gröning mfl. (2019) s. 364-377.

¹¹³ Gröning mfl. (2019) s. 367.

¹¹⁴ Gröning mfl. (2019) s. 369 og s. 371-372.

¹¹⁵ Jf. kap. 2.2.1.

¹¹⁶ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 18 sml. Rt. 2015 s. 1341.

¹¹⁷ Saken omhandlet begjæring om ransaking, hvor flertallet i 115-159361SAK-ELAG mente forsøksgrensen på § 306 ikke var overtrådt. Høyesterett fastslo at flertallet i lagmannsretten bygget på riktig lovforståelse. Subsumsjonen ble imidlertid ikke overprøvd.

ytret ønske om å møtes for å ha seksuell omgang, men hadde beskrevet fornærmede som «søt og skjønn», og at møtet kunne være «hemmelig».¹¹⁸ Ved spørsmål om den nedre grense for forsøk var overtrådt, uttalte flertallet:¹¹⁹

«I vår sak kom det ikke så langt som til at tid og sted for et eventuelt møte ble nevnt. Det mangler derfor mye for at de to «ytre» elementene i gjerningsbeskrivelsen – avtale og fram møte - er oppfylt. Den psykologiske forskjellen mellom det som allerede er gjort og det som gjenstår fremstår som relativt betydelig. *Terskelen for å ta kontakt på nettet må antas å være betydelig lavere enn terskelen for faktisk møte fram til et avtalt møte av en slik karakter, og med et slikt formål, som det her er tale om. [...]*».

At terskelen for å opprette kontakt på internett er ansett betydelig lavere enn terskelen for å gjennomføre grooming for å møte barnet fysisk, kan imidlertid nyanseres noe.¹²⁰ Selv om terskelen isolert kan anses lavere, betyr ikke dette nødvendigvis at det er et argument *mot* at den nedre grense for forsøk ikke kan anses overtrådt. Siden grooming i vid forstand i stor utstrekning foregår digitalt, kan det være kort vei fra utførelsen av digital grooming til nettovergrep til at også fysiske overgrep utføres. Flere saker viser hvordan gjerningspersoner mister empati i den digitale verden.¹²¹ Etter min mening vil tilnærmingen flertallet har til forsøksansvaret i Rt. 2015 s. 1341, undergrave betydningen av skadevirkningene digital grooming til nettovergrep medfører. Mindretallet hadde derimot en annen tilnærming enn flertallet, og la avgjørende vekt på forarbeidsuttalelsen om at forsøk på overtredelse allerede kan foreligge ved kontaktetableringen. Aldersforskjellen, ordbruk, og siktedes tilsynelatende manglende aktverdige grunn til å treffe en ukjent jente, måtte tilsi at den nedre grensen for straffri forberedelse var overtrådt.¹²²

Når avtalevilkåret er oppfylt, stiller situasjonen seg imidlertid annerledes. Forarbeidene understreker at straffansvar kan inntre før gjerningspersonen har kommet frem til eller ved møtestedet, såfremt øvrige vilkår for forsøksstraff er oppfylt.¹²³ Den nedre grense for forsøk kan dermed være overtrådt allerede på tidspunktet gjerningspersonen setter seg i bilen for å kjøre til møtestedet, eller når vedkommende bestiller transport. I begge tilfellene har

---

¹¹⁸ Jf. Rt. 2015 s. 1341 avsnitt 11.

¹¹⁹ Jf. Rt. 2015 s. 1341 avsnitt 12 (uthevet her).

¹²⁰ Om utviklingen av utførelsen av grooming, se kap. 4.4.

¹²¹ Se TNERO-2018-130781 punkt 18.

¹²² Jf. mindretallet, 15-159361SAK-ELAG s. 5-6.

¹²³ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 18.

gjerningspersonen aktivt foretatt seg noe som leder direkte i retning av at møtet realiseres i nærmeste framtid, og aktiviteten kan påvises i ytre handlinger som underbygger forsettet. Ved pressituasjoner kan gjerningspersonens forsett etter omstendighetene statuere på tidspunktet hvor truslene er fremsatt, særlig om tilgrensede straffebestemmelser allerede er overtrådt.¹²⁴

Likevel må det erkjennes at gjerningspersonen på forsøksstadiet har et rom for å ombestemme seg. Gjerningspersonen som bestiller flybillett til møtestedet kan kansellere, og vedkommende som kjører til møtestedet kan komme på bedre tanker på veien. Sondringen mellom nedre grense for forsøk og grensen for straffri tilbaketreden, er imidlertid særlig vanskelig å trekke siden § 306 er et forberedelsesstraffebud.

3.3 Tilbaketreden fra forsøk

Straffri tilbaketreden fra forsøk forutsetter at den nedre grensen for forsøk er overtrådt, slik at det har oppstått et straffansvar som deretter bortfaller.¹²⁵ Eksempel på straffri forberedelse etter grooming-bestemmelsen kan være om en voksen følger et barn på sosiale medier. Likevel kan det allerede ved første kommunikasjon på chattekanalen oppstå spørsmål om den nedre grense for forsøk på forberedelse er overtrådt.¹²⁶ Straffri tilbaketreden fra forsøk reguleres i § 16 andre ledd:¹²⁷

«Den som frivillig avstår fra å fullbyrde lovbruddet eller avverger at det blir fullbyrdet, straffes likevel ikke for forsøk».

Ordlyden «frivillig avstår [...] eller avverger» tilsier at gjerningspersonen aktivt må foreta seg noe i retning av at lovbruddet likevel ikke fullbyrdes. Det er en forutsetning at vedkommende fortsatt skal eller kan påvirke hendelsesforløpet.¹²⁸ Straffbortfall ved tilbaketreden fra forsøk begrunnes med at fullbyrdesforsettet er mindre fast og straffverdig når gjerningspersonen velger å trekke seg eller forhindre fullbyrdelse.¹²⁹

---

¹²⁴ Se f.eks. § 305, samt §§ 251 og 263 i konkurrans med §§ 299 og 302.

¹²⁵ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 416.

¹²⁶ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 18.

¹²⁷ Jf. § 16 andre ledd, tidligere strl. 1902 § 50.

¹²⁸ Grønning mfl. (2019) s. 555.

¹²⁹ Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) s. 416.

Forarbeidene eksemplifiserer bortfall av straffansvar etter grooming-bestemmelsen ved at vedkommende av egen fri vilje bestemmer seg for å la være å møte opp.¹³⁰ Selv om en avtale er inngått, kan gjerningspersonen velge å avlyse eller unngå å møte. Om det er barnet som reiser til møtestedet, må gjerningspersonen aktivt avlyse møtet om straffansvar ikke skal inntre.¹³¹ Grooming-bestemmelsen oppstiller ikke krav om barnets deltakelse, noe som begrunnes i barns manglende samtykkekompetanse. Velger barnet da å trekke seg fra avtalen, vil gjerningspersonen etter omstendighetene likevel komme i straffansvar.

På tidspunktet for fullbyrdet overtredelse av § 306, kan ikke gjerningspersonen foreta straffri tilbaketreden fra forsøk. Til å illustrere hvor lite rommet for straffri tilbaketreden fra forsøk på grooming til fysiske overgrep er, kan det vises til Rt. 2013 s. 699.¹³² Her ble gjerningspersonen likevel holdt ansvarlig for fullbyrdet overtredelse, selv om han frivillig valgte å forlate møtestedet straks han ble klar over jentas virkelige alder.

---

¹³⁰ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 18.

¹³¹ Ibid.

¹³² Se kap. 2.2.2.

4 Foreligger det et behov for et bedre vern mot nettovergrep?

4.1 Introduksjon

Når masteroppgaven nå skifter fokus til en rettspolitisk tilnærming, må det innledningsvis knyttes noen bemerkninger til gjennomgangen ovenfor av gjeldende rett. Etter min mening foreligger det særlig to svakheter ved reguleringen av grooming. For det første er det betenkelig at rekkevidden av § 306 avgrenses til fysiske overgrep, siden avgrensningen skaper et ulogisk sterkere vern for barn mot grooming til fysiske overgrep sammenlignet med grooming til nettovergrep. For det andre trekker rettspraksis i retning av at forsøksansvaret ikke omfatter tilfeller hvor avtalevilkåret ikke er oppfylt, selv om forarbeidene understreker at forsøksansvar kan inntre allerede ved kontaktetableringen. Det kan dermed spørres hvor adekvat det utvidede vernet i realiteten er.

I dette kapittelet foretas det en nærmere vurdering av barns behov for et bedre vern mot nettovergrep, herunder om digital grooming til nettovergrep bør kriminaliseres.

Problemstillinger knyttet til selve utformingen av § 306 behandles nærmere i kapittel 5.

Siden Norge er forpliktet etter internasjonale konvensjoner, vil det i kapittel 4.2 tas stilling til om det kan utledes krav til kriminalisering av digital grooming til nettovergrep.¹³³ Videre vil det i kapittel 4.3 vurderes om lovgivers valg om å avgrense grooming-bestemmelsen til fysiske møter er velbegrunnet, uavhengig av eventuelle internasjonale forpliktelser.

Avslutningsvis i kapittel 4.4 drøftes det hvordan den digitaliserte samfunnsutviklingen påvirker gjerningspersonens utførelse av grooming. Gir utviklingen grunn til å revurdere synspunktene som forarbeidene bygger på angående rekkevidden av kriminaliseringen?

---

¹³³ Om Norges internasjonale forpliktelser i denne sammenheng, se Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) kap. 7, samt Grønning mfl. (2019) s. 97-98. Masteroppgavens omfang tilsier en kortfattet fremstilling på dette punkt.

4.2 Tilsier Norges internasjonale forpliktelser en endring av § 306?

I kapittel 2.1 ovenfor ble FNs barnekonvensjon, EMK og Lanzarote-konvensjonen fremhevet ved utformingen av grooming-bestemmelsen.¹³⁴ Selv om det ikke kunne utledes normative krav som forpliktet Norge til å kriminalisere grooming til fysiske overgrep etter FNs barnekonvensjon art. 34 og EMK art. 3 og 8, kunne et slikt krav utledes fra Lanzarote-konvensjonen art. 23. Paragraf 306 oppfyller dermed Norges forpliktelser om å kriminalisere visse forberedelsehandlinger som leder til fysiske overgrep mot barn.¹³⁵

Det kan imidlertid kort slås fast at det ikke kan utledes eksplisitte *krav* til at Norge er forpliktet til å kriminalisere digital grooming som leder til nettovergrep. Derimot må det påpekes at Lanzarote-konvensjonen er fra 2007, og at internetrelaterte overgrep av den grunn ikke nevnes. FNs barnekonvensjon og EMK er videre fra en tid lenge før internettets oppfinnelse. Selv om det ikke kan utledes krav til at digital grooming til nettovergrep kriminaliseres, skal traktater tolkes dynamisk i lys av samfunnsendringer.¹³⁶ Formålet og prinsippene som ligger til grunn for konvensjonene kan dermed utgjøre vektige argumenter i vurderingen av om digital grooming til nettovergrep bør kriminaliseres.

Særlig FNs barnekonvensjon art. 34 skal brukes aktivt for å fremme regelendring som tar sikte på å gjøre rettsapparatet bedre egnet til å verne barn mot seksuelle overgrep.¹³⁷ Det samme må gjelde prinsippet om at lovgivningen skal beskytte barn ved å forebygge alle former for seksuell utnyttning og seksuelt misbruk, jf. Lanzarote-konvensjonen art. 4.¹³⁸ Også verdiene nedfelt i EMK art. 3, vern mot umenneskelig eller nedverdiggende behandling, og art. 8 som regulerer beskyttelse av individers rett til privatliv, underbygger argumentasjonen om behovet for et bedre vern mot nettovergrep.¹³⁹ En kriminalisering av digital grooming til

---

¹³⁴ Se Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 10 og Ot.prp.nr. 22 (2008-2009) s. 256-258.

¹³⁵ Jf. Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 256-258 og Innst.239 S (2017-2018) s. 2. Siden Lanzarote-konvensjonen krevde enkelte lovendringer, ble ikke konvensjonen ratifisert før 15.05.18 med ikrafttredelse 01.10.18.

¹³⁶ Jf. alminnelig folkerettslig tolkningsmetode, se f.eks. Bjørge (2012).

¹³⁷ Noe kriminalisering av grooming eksemplifiserer, se Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) pkt. 3.3. I denne retning, se Hennem (2020) s. 392-393.

¹³⁸ Se også FNs barnekonvensjon art. 19, sml. Grl. § 104 tredje ledd, jf. HR-2017-2415-A avsnitt 18.

¹³⁹ EMD tolker art. 3 og 8 slik at det kan utledes krav til effektiv straffefølgning av seksuelle overgrep, jf. *M.C. mot Bulgaria*. De seksuelle overgrepene hadde her *funnet sted*, mens problemstillingen i masteroppgaven omhandler tilfellene hvor det foreligger en faresituasjon for *potensielle* overgrep.

nettovergrep vil utvilsomt styrke barns rettigheter etter FNs barnekonvensjon art. 34 og Lanzarote-konvensjonen art. 4, samt i større utstrekning sikre verdiene nedfelt i EMK art. 3 og 8.

Synspunktet og de rettigheter og verdier som ligger til grunn i konvensjonene er tungtveiende argumenter som tilsier at barn bør ha et bedre vern også mot nettovergrep, herunder at digital grooming til nettovergrep kriminaliseres. Videre kan det fremheves at HR-2017-1282-A slår fast at nettovergrep ikke generelt bør straffes mildere enn andre former for overgrep.¹⁴⁰ Det er betenkelig at det ved ratifisering av Lanzarote-konvensjonen ble henvist til de legislative drøftelsene foretatt lenge før nettovergrep var ansett som et kriminalitetsfenomen, selv om HR-2017-1282-A var avsagt på dette tidspunktet.¹⁴¹ Det kan anses mangelfullt at nettovergrep ikke nevnes i denne sammenheng, særlig i lys av at vårt digitaliserte samfunn har utviklet seg enormt siden midten av 2000-tallet.

4.3 Er lovgivers avgrensning av § 306 til fysiske møter velbegrunnet?

Siden innføringen av grooming-bestemmelsen blant annet var begrunnet i barns tilgang på internett, vil det i det følgende vurderes om valget om å avgrense grooming-bestemmelsen til fysiske møter var velbegrunnet. Om utviklingen av kommunikasjonsteknologien uttalte departementet følgende:¹⁴²

«For barn og unge utgjør kontakt gjennom internett og mobiltelefoner en helt selvfølgelig del av hverdagen. *Det er viktig at lovgivningen som beskytter barn mot overgrep er tilpasset den virkeligheten som barn og unge lever i».*

Enkelte sider av kommunikasjonsteknologien ble likevel fremhevet på en måte som fremdeles er relevant i dag. Det ble blant annet fremhevet at muligheten for anonymitet kunne redusere

---

¹⁴⁰ Se HR-2017-1282-A avsnitt 26, fulgt opp i HR-2019-721-A avsnitt 38.

¹⁴¹ Se Prop. 38 S (2017-2018) s. 10 som legger til grunn vurderingene i Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 256-259.

¹⁴² Jf. Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 6 (uthevet her).

oppdagelsesrisikoen og senke den psykologiske barrieren mot å ta kontakt. Den digitale kontakten kunne oppleves trygg, slik at det var lettere for gjerningspersoner å påvirke barn til å utlevere seg selv.¹⁴³ De samme argumentene fra forarbeidene i 2006 ble fremhevet i Høyesteretts drøftelser i 2017, da i tilknytning til spørsmålet om nettovergrep generelt ikke bør straffes mildere enn andre former for overgrep.¹⁴⁴ Likevel valgte lovgiver å avgrense grooming-bestemmelsen til fysiske møter, og argumentene ble kun fremhevet som et bakteppe til diskusjonen om kriminaliseringen av grooming til fysiske overgrep.

Innfallsvinkelen i 2006 var etter min oppfatning for snever, all den tid grooming-bestemmelsen ble innført nettopp for å verne barn mot overgrep. Kripos hadde i sin høringsuttalelse uttrykkelig understreket muligheten for å begå overgrep uten fysisk kontakt, noe departementet mente var en situasjon som allerede ble rammet av strl. 1902 § 200 andre ledd andre punktum.¹⁴⁵ Bestemmelsen krevde på sin side at gjerningspersonen *hadde lyktes* i å forlede barnet til å utvise seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd for at handlingen skulle anses fullbyrdet. Departementet poengterte selv at innføringen av grooming-bestemmelsen ville medføre straffansvar på et tidligere stadium i handlingsrekken, sammenlignet med grensen for forsøksstraff etter dagjeldende rett.¹⁴⁶ Det kan fremstå som noe inkonsekvent at forarbeidene ikke problematiserer argumentene til Kripos nærmere.

Videre kan det stilles spørsmålstegn til hvorfor departementet ikke henviste til strl. 1902 § 200 tredje ledd som regulerte særdeles skjerpene omstendigheter.¹⁴⁷ Bestemmelsen er benyttet ved nettovergrepssaker etter strl. 1902 i tilfeller hvor gjerningspersonen har fått barn til å utføre særlig krenkende handlinger på seg selv.¹⁴⁸ Også strl. 1902 § 192 første ledd bokstav c er benyttet i saker om nettovergrep mot mindreårige.¹⁴⁹

Det er en klar svakhet at forarbeidene ikke aktualiserer betydningen og rekkevidden av nettovergrep i større grad. Likevel kan dette ha sin naturlige forklaring. Nettovergrep var på denne tiden ansett som et relativt nytt fenomen, og teknologien hadde sine klare

---

¹⁴³ Ibid.

¹⁴⁴ HR-2017-1282 avsnitt 24 og 28.

¹⁴⁵ Om grooming-bestemmelsens bakgrunn, se kap. 2.1.

¹⁴⁶ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 9.

¹⁴⁷ Sunde (2020) s. 135.

¹⁴⁸ F.eks. LE-2016-99126.

¹⁴⁹ Se LE-2011-120581 hvor tiltalte truet mindreårige til å filme seg selv utføre handlinger som tilsvarte seksuell omgang, før de *deretter* måtte sende materialet til tiltalte. I LE-2016-38512 truet tiltalte mindreårige til å utføre handlinger på seg selv tilsvarende seksuell omgang, mens tiltalte overvar handlingene *live* over Skype. Sakene illustrerer hvordan teknologiutviklingen forenkler utførelsen av nettovergrep.

begrensninger.¹⁵⁰ Det var antagelig ikke ansett realistisk i 2006 at nettovergrep kunne subsumeres under strl. 1902 §§ 200 tredje ledd eller 192 første ledd bokstav c.¹⁵¹ Synspunktet underbygges med at nettovergrep først i nyere tid er ansett like alvorlig som fysiske overgrep.¹⁵²

Etter min mening var ikke avgrensningen til fysiske møter velbegrunnet i 2006, all den tid departementet ikke drøfter dette særlig utførlig. Ved innføringen av grooming-bestemmelsen stilte departementet spørsmålet om det bør innføres et straffebud som rammer tidligere stadier av seksuelle overgrep mot barn.¹⁵³ Har den digitaliserte samfunnsutviklingen ført til at spørsmålet bør stilles på nytt?

4.4 Fra kornete nakenbilder på MMS til «live»-overgrep på FaceTime – en endring i utførelsen av grooming

I det følgende vil det drøftes hvordan utførelsen av grooming har utviklet seg i takt med den digitaliserte samfunnsutviklingen. Det må innledningsvis understrekes at det empiriske grunnlaget for å anta en slik atferdsendring er noe ufullstendig sammenlignet med hva som vil kreves ved en eventuell revisjon av § 306.¹⁵⁴

Hvor det på midten av 2000-tallet var en begrenset mulighet til å gjennomføre live-overføringer via web-kamera, samt dårlig bildekvalitet på mobiltelefonene, er situasjonen i dag helt annerledes.¹⁵⁵ Sosiale medier styrer i dag store deler av hverdagen til barn og unge

---

¹⁵⁰ Se Sunde (2020) s. 135. Antagelig av samme årsak ble ikke nettovergrep problematisert ved videreføringen av bestemmelsen to år senere, se Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 256-258.

¹⁵¹ Motsetningsvis til dagens situasjon hvor nettovergrep i stor skala subsumeres under §§ 299 bokstav b og 302, som likestiller voldtekt med å få et barn til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv. Nettovergrepsaker viser hvordan barn eksempelvis forledes eller trues til å innføre gjenstander i skjede- eller endetarmsåpning, jf. § 300 bokstav c. Merk at etter strl. 1902 § 192 første ledd bokstav c var det eksplisitt krav om «truende atferd», mens etter strl. 2005 §§ 299 bokstav b og 302 er det tilstrekkelig at barnet ble forledet.

¹⁵² Jf. fotnote 140.

¹⁵³ Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 11.

¹⁵⁴ Merk i denne sammenheng at det foreligger behov for mer forskning på barns utsatthet for nettovergrep i Norge, se Frøyland mfl. (2021) kap. 5.

¹⁵⁵ Medietilsynet (2006) viser at spørsmålene var tilknyttet om barn hadde tilgang på internett, og «sosiale medier» var et noe ukjent begrep.

helt ned i 9-års alder.¹⁵⁶ I aldersgruppen 13-18 år oppgir hele 99 prosent at de er på sosiale medier, hvor tre av ti oppgir at de har fått seksuelle kommentarer på nett det siste året.¹⁵⁷

Videre svarte 46 prosent at de hadde blitt spurt om å sende eller dele nakenbilde av seg selv, hvor 42 prosent av disse oppga at de hadde blitt spurt av en ukjent.¹⁵⁸ I aldersgruppen 13-18 år svarte 12 prosent at de hadde delt et nakenbilde av seg selv det siste året.¹⁵⁹

Rapporten fra Medietilsynet (2020) viser at det er svært vanlig for barn å være på sosiale medier, og en stor andel av barna blir spurt om å dele – og velger å dele – nakenbilder av seg selv. Den digitale kommunikasjonen er helt annerledes sammenlignet med 2006, da smarttelefoner ikke eksisterte. Gjennom smarttelefonen har barn enkel tilgang på internett, og det kommuniseres ofte gjennom ren bilde- og videodeling, eksempelvis ved bruk av appen Snapchat.¹⁶⁰ Barns utbredte bruk av smarttelefon og sosiale medier har gjort det enkelt for overgripere å etablere seksualisert kontakt med mange barn på kort tid.¹⁶¹ Gjerningspersoner får i stor utstrekning tilfredsstilt sine seksuelle behov «live» uten å møte ofrene fysisk, noe som har medført en gjennomgående atferdsendring i hvordan digital grooming utføres.¹⁶²

Gjerningspersoner har i flere saker vist hvordan de kynisk tilpasser seg barn og unges liv, noe som medfører at de raskt oppnår tillitt.¹⁶³ Ofte utgir gjerningspersonen seg for å være en hyggelig og likesinnet jevnaldrende, før samtalen dreies over til seksualiserte samtaler og bildedeling.¹⁶⁴ Materialet benyttes deretter som pressmiddel til å få fornærmede til å utføre seksualiserte handlinger med seg selv.¹⁶⁵ Internett har gjort det enkelt for gjerningspersonen å gå videre til neste barn om vedkommende ikke får tilsendt nakenbilder som kan brukes i

---

¹⁵⁶ Jf. Medietilsynet (2020) s. 20. Se også Frøyland mfl. (2021) s. 16-17 om barns oppvekst i en digitalisert verden.

¹⁵⁷ Medietilsynet (2020) s. 26 og s. 129.

¹⁵⁸ Medietilsynet (2020) s. 134.

¹⁵⁹ Medietilsynet (2020) s. 132.

¹⁶⁰ Medietilsynet (2020) s. 15 fig. 4 viser at 97 prosent av 9-18-åringene har egen mobil. Om Snapchat, se s. 162 fig. 130.

¹⁶¹ Se TNERO-2018-130781 hvor det var hele 270 fornærmede.

¹⁶² Kripos (2019) kap. 3.1. Se også Sunde (2020) som gjennomgående tematiserer utviklingen.

¹⁶³ Se f.eks. HR-2017-1282-A hvor tiltalte innleder samtaler med fornærmede ved å be de tenke seg om hvem de sender bilder/video til. Paradoksalt oppsto et tillitsforhold hvor fornærmede sendte seksualiserte filmer av seg selv, som tiltalte utnyttet. Dette fremkommer eksplisitt av lagmannsrettens behandling, se LG-2016-174897.

¹⁶⁴ Se HR-2019-721-A, HR-2017-1282-A, LB-2017-176279 og LE-2016-99126.

¹⁶⁵ Se Frøyland mfl. (2021) s. 88-92 om seksuell utpressing på digitale medier. I rettspraksis kan det f.eks. vises til LB-2017-176279, hvor tiltalte utga seg for å være russ. De fornærmede fikk tilbud om å være med på russebussen, mot at de sendte avkleddede bilder på Snapchat. Tiltalte tok skjermbilder, og fremsatte trusler om å publisere bildene dersom jentene ikke gjorde som han sa. Formålet med nettovergrepene var å lage sin egen «live» porno.

utpressingsøyemed.¹⁶⁶ Gjerningspersonenes tilpasningsevne har ført til at det ikke lenger er hovedsakelig ressursvake barn som blir forledet. Også ressurssterke barn blir utsatt for nettovergrep.¹⁶⁷

Saker viser gjennomgående hvordan seksuell tvang og utpressing blir benyttet ved utførelsen av digital grooming til nettovergrep. Imidlertid er barn vernet mot slik atferd ved at seksuell tvang og utpressing i seg selv er straffbart.¹⁶⁸ Barn er også vernet mot seksuelt krenkende atferd etter § 305. Utgangspunktet er dermed at barn *er* vernet mot en situasjon hvor de blir presset til å utføre seksuelle handlinger med seg selv. Isolert sett kan dette trekke i retning av at det ikke foreligger et ytterligere behov for verne barn mot nettovergrep, herunder å kriminalisere digital grooming til nettovergrep.

Men for at det skal foreligge fullbyrdet overtredelse av straffebestemmelsene, forutsettes det imidlertid at barnet *allerede* er blitt utsatt for seksuelt krenkende atferd, eller *allerede* har blitt utsatt for seksuell tvang eller utpressing. Som utgangspunkt inntreder dermed ikke vernet før det foreligger en integritetskrenkelse. Situasjonen skiller seg fra § 306 hvor barn har et vern allerede *før* det har oppstått en integritetskrenkelse. På tidspunktet hvor barn får spørsmål om å sende seksualisert materiale, har det allerede oppstått en faresituasjon som kan lede til nettovergrep. Etter mitt syn bør barn vernes ytterligere enn hva dagens strafferegulering rammer, slik at også enkelte forberedende handlinger til nettovergrep kriminaliseres, herunder digital grooming til nettovergrep. Det er også betenkelig at flere saker viser hvordan gjerningspersonen, etter å ha begått nettovergrep, velger å presse fornærmede til fysiske møter.¹⁶⁹ Sakene illustrerer hvordan digital grooming som har ført til nettovergrep, igjen kan utgjøre en faresituasjon for fysiske overgrep.¹⁷⁰ Det er derfor uheldig at barn har et svakere vern om sin integritet når det gjelder nettovergrep sammenlignet med fysiske overgrep.

Et poeng som videre underbygger behovet for et bedre vern mot nettovergrep, er at det foreligger store likhetstrekk mellom skadevirkningene av fysiske overgrep og nettovergrep.¹⁷¹

---

¹⁶⁶ Synspunktet underbygges med det sterkt økende antall fornærmede i nettovergrepssakene sammenlignet med tidligere grooming-tilfeller, sml. Kripos (2019) s. 81.

¹⁶⁷ Kripos (2019) s. 56. Gjerningspersoner spiller imidlertid gjennomgående på barns sårbarhet for å oppnå kontakt og tillit, herunder faktorer som f.eks. skilte foreldre og mangel på nære venner, se Frøyland mfl. (2021) s. 79-80.

¹⁶⁸ Forholdet rammes av bestemmelsene om tvang og trusler, jf. §§ 251 og 263, i konkurrans med §§ 299 og 302.

¹⁶⁹ Se HR-2017-1282-A avsnitt 60 hvor tiltalte presset fornærmede ved å sende seksualiserte bilder av henne til venner og familie dersom hun ikke møtte ham. Se lignende utpressing i LE-2016-99126, LE-2017-122181, TSUMO-2019-63379 og TNERO-2018-130781.

¹⁷⁰ Kripos (2019) s. 40-41 og Frøyland mfl. (2021) s. 84-87 underbygger også denne sammenhengen.

¹⁷¹ Om konsekvenser av nettovergrep, se Aanerød og Mossing (2018) s. 20-23 og Kripos (2019) s. 56-58.

Skyld- og skamfølelsen ved nettovergrep kan oppleves betydelig, særlig fordi barn ofte blir forledet inn i seksuelle poseringer og handlinger i den tro at kontakten er med en jevnaldrende.¹⁷² En sakkyndig oppnevnt i en omfattende nettovergrepssak uttalte blant annet:¹⁷³

«[...] skyld- og skamfølelse ser ut til å være sentralt ved internettrelaterte overgrep og forsterkes ved at de selv har vært aktive i kontakt med overgriperen. En særlig side ved slike overgrep er usikkerhet og frykt knyttet til om seksualisert materiale med fornærmede selv er eller kan være spredt på nettet. Usikkerheten og frykten forsterkes av at man selv ikke har noen mulighet til å kontrollere slik spredning».

Nettovergrep utgjør i dag et alvorlig samfunnsproblem, og har vokst frem som en ny, global kriminalitetsform.¹⁷⁴ Selv om gjerningspersonen fysisk ikke befinner seg på samme sted, viser saker hvor sterkt kontrollerende og invaderende rolle vedkommende kan ha overfor fornærmede.¹⁷⁵ Høyesterett har derfor, som nevnt, fastslått at nettovergrep ikke generelt bør straffes mildere enn andre former for overgrep, og at voldtekt som går ut på å tvinge fornærmede til å utføre handlinger med seg selv som utgangspunkt skal straffes like strengt som andre typer voldtekt.¹⁷⁶ I forlengelsen av Høyesteretts uttalelser på dette punkt, må barns vern om sin personlige integritet etter Grl. § 104 tredje ledd fremheves. Et grunnlovfestet vern er tungtveiende for å underbygge behovet for en kriminalisering av digital grooming til nettovergrep.¹⁷⁷

Den digitaliserte samfunnsutviklingen underbygger at grooming-bestemmelsen ikke er utformet med tanke på å verne barn mot utførelsen av grooming som i dag fremstår mest anvendelig, nemlig bruk av digital grooming til å skaffe materiell til bruk i utpressingsøyemed. Utviklingen viser også hvordan digital grooming til nettovergrep og fysiske overgrep samspiller, ved at nettovergrepet i seg selv blir gjenstand for tvang eller utpressing til gjennomføring av fysiske overgrep. De mangelfulle vurderingene tilknyttet avgrensningene til fysiske møter i forarbeidene, er særlig uheldig i lys av hvordan grooming

---

¹⁷² Kripós (2019) s. 57 og Aanerød og Mossinge (2018) s. 44.

¹⁷³ HR-2017-1282-A avsnitt 21.

¹⁷⁴ Kripós (2019) s. 6. Europol (2020) s. 36 fremhever hvordan egenprodusert overgrepsmateriale har økt under COVID-19 pga. økende internettbruk under nedstengte samfunn.

¹⁷⁵ Se HR-2017-1282-A avsnitt 23 og LE-2016-99126. Se også Frøyland mfl. (2021) s. 32-34 som fremhever hvordan emosjonell nærhet kan etableres mellom personer som er anonyme for hverandre og befinner seg fysisk langt fra hverandre.

¹⁷⁶ Jf. fotnote 140.

¹⁷⁷ I denne retning, se Kjørholt (2020) s. 93-96.

utføres i dag. Videre trekker også barns rettigheter og verdier nedfelt i internasjonale konvensjoner, samt GrL. § 104 tredje ledd, klart i retning av at barns inkohærente vern mot overgrep etter § 306 bør utjevnes. Det foreligger etter mitt syn et behov for bedre vern mot nettovergrep, herunder et behov for å kriminalisere digital grooming til nettovergrep.

5 Hvordan kan § 306 utformes for å verne barn tilstrekkelig mot grooming?

5.1 Introduksjon

I dette kapittelet vil det tas stilling til hvordan § 306 kan utformes for å verne barn tilstrekkelig mot grooming i vid forstand. I denne sammenheng må det poengteres at kriminalitetsprinsippet stiller krav til at det er straff som skal begrunnes, og ikke unnlattelsen av å kriminalisere.¹⁷⁸ Siden straffeloven er bygget på kriminalitetsprinsippet, er det først og fremst handlinger som medfører skade eller fare for skade som bør straffesanksjoners. Lovgiver må identifisere de handlinger som er alvorlige nok til å kriminaliseres.¹⁷⁹ Samtidig vil det være nødvendig å kritisere lovgiver for *ikke* å kriminalisere enkelte handlinger som etter samfunnsutviklingen kan anses etisk klanderverdige. Etter mitt syn kan imidlertid straff begrunnes i tilfellene hvor voksne kontakter barn over internett med formål om å begå nettovergrep, nettopp fordi barn blir satt i en faresituasjon som kan medføre skade på deres integritet.

Innledningsvis kan det spørres om det kan være tilstrekkelig å utforme eksisterende vilkår i § 306 teknologinøytralt, slik at bestemmelsen også omfatter digitale avtaler om å møtes på kommunikasjonsplattformer på internett. Det videregående forsettskravet må likeledes utvides til å omfatte nettovergrep, hvor gjerningspersonen på avtaletidspunktet må ha forsett om å begå nettovergrep mot et barn under 16 år. Utformes § 306 slik, vil også digital grooming til nettovergrep kunne omfattes av bestemmelsens rekkevidde. En slik utvidelse kan umiddelbart fremstå som den enkleste løsningen.

Imidlertid foreligger det visse ulikheter mellom utførelsen av digital grooming til nettovergrep og digital grooming til fysiske overgrep. Av den grunn oppstår det problemer tilknyttet eksisterende lovgivning ved en eventuell lovendring av § 306. Ulikhetene fordrer at det må tas stilling til om det er hensiktsmessig å avgrense straffansvaret på grooming ved forsøk. Vurderingen foretas i kapittel 5.2. Her vil det drøftes om forsøksstraff på digital

---

¹⁷⁸ Om kriminaliseringsprinsippet betydning for straffelovgivningen, se Gröning mfl. (2019) s. 44-48, samt Mæland (2012) s. 46-48 om strafferettens dynamiske preg.

¹⁷⁹ Gröning mfl. (2019) s. 44-45.

grooming er forenelig med lovskravet, særlig i lys av hvordan den digitaliserte samfunnsutviklingen påvirker utførelsen av grooming. I forlengelsen av denne vurderingen, vil det i kapittel 5.3 foretas et komparativt henblikk på den svenske lovendringen. Det vil tas stilling til om § 306 bør endres tilsvarende. Avslutningsvis i kapittel 5.4 vil det fremsettes et forslag om hvordan § 306 kan utformes for å verne barn tilstrekkelig mot grooming.

5.2 Er det hensiktsmessig å avgrense straffansvaret ved forsøk?

Nye kommunikasjonsmåter over internett utvikles kontinuerlig og tas i bruk av gjerningspersoner som har til formål å begå overgrep mot barn. Den digitaliserte samfunnsutviklingen har, som trukket frem i kapittel 4.4, påvirket gjerningspersoners utførelse av grooming. Videre har det i kapittel 3 blitt fremhevet at rommet for straffri tilbaketreden fra forsøk på grooming etter gjeldende rett, allerede er lite. Når rommet for straffri tilbaketreden er lite, samtidig som den digitaliserte samfunnsutviklingen har medført et økende spenn av handlinger som utsetter barn for faresituasjoner som leder til overgrep, er det klart det oppstår store, skjønsmessige gråsoner når forsøksgrensen på digital grooming skal trekkes.

Siden Grl. § 96 og EMK art. 7 stiller krav til at ingen kan dømmes for grooming uten hjemmel i lov, kan det utledes et minstekrav til en viss presisjon fra lovgivers side ved utformingen av straffebestemmelsen.¹⁸⁰ Jo mer klar og presis straffebestemmelsen er utformet, jo mer klart og forutberegnelig blir innholdet. Det må derfor tas stilling til om den digitaliserte samfunnsutviklingen har betydning for utformingen av § 306, herunder om lovskravet blir tilstrekkelig ivarettatt om straffansvaret avgrenses ved forsøk. Siden det som nevnt foreligger visse ulikheter mellom utførelsen av digital grooming til fysiske overgrep og digital grooming til nettovergrep, vil det først drøftes hvorvidt det er hensiktsmessig å avgrense straffansvaret på digital grooming til nettovergrep etter den nedre grense for forsøk.

---

¹⁸⁰ Om lovskravet, se kap. 1.2. Nærmere om presisjonskravet, se Jacobsen (2009) særlig kap. 5.3.4. og Grønning mfl. (2019) s. 68-72.

Ved digital grooming til nettovergrep kan avstanden i tid og rom før kontakten etableres og til nettovergrepet finner sted, være svært kort. Kriminaliseres også forsøkshandlinger på grooming til nettovergrep, vil rommet for straffri tilbaketreden oppleves nærmest som ikke-eksisterende. Hensynet til gjerningspersonens rettssikkerhet trekker i retning av at forsøk på digital grooming til nettovergrep ikke kriminaliseres.

Imidlertid er terskelen for å ta kontakt ved digital grooming ansett betydelig lavere sammenlignet med terskelen for at gjerningspersonen gjennomfører et fysisk møte.¹⁸¹ Kommunikasjonen over internett er ofte av privat karakter og trigger ikke på samme måte gjerningspersonens empati. På lukkede kommunikasjonsplattformer som eksempelvis Skype og Snapchat, skal det derfor mindre til for å tråkke over andres grenser og opptre grunnleggende hensynsløst og sadistisk.¹⁸² Mindre empatiske følelser, samt lavere terskel for å ta kontakt i private sfærer, er begge argumenter som trekker i retning av at barn behøver det utvidede vernet forsøksstraff gir.

Selv om det er utvilsomt at barn behøver et vern mot digital grooming til nettovergrep, er det likevel nødvendig at vernet er effektivt. Et effektivt vern forutsetter en presis lovregulering som tydeliggjør de straffbare handlingene. Siden den digitaliserte samfunnsutviklingen har ført til at prosessen fra grooming til gjennomføringen av nettovergrep kan utføres svært raskt, vil det i slike situasjoner være problematisk å trekke en eventuell nedre grense for forsøk på forberedelse.

Å utvide § 306 til også å omfatte digital grooming til nettovergrep, forsterker dagens problem med forsøksstraff på grooming til fysiske overgrep. Som gjennomgangen i kapittel 3.2.2 viste, må det foreligge en viss form for avtale mellom partene for at gjerningspersonen kan holdes ansvarlig for forsøk.¹⁸³ En slik forståelse av avtalevilkåret er uheldig, all den tid grensen mellom den digitale og fysiske verden nærmest har blitt utvisket. Synspunktet underbygges med at mange gjerningspersoner i realiteten ikke forstår at ofre i den digitale verden også er ofre i virkeligheten. I kjølvannet av HR-2019-721-A uttalte tiltaltes forsvarer dette:¹⁸⁴

«[...] Min klient var en normal, ensom gutt. Han chatter, og har ikke peiling på at dette er likestilt med voldtekt. Om vi ikke skal fylle norske fengsler med ungdommer,

---

¹⁸¹ Se Rt. 2015 s. 1341 avsnitt 12.

¹⁸² Jf. fotnote 121.

¹⁸³ Rt. 2015 s. 1341.

¹⁸⁴ Jf. Kolsrud (2019).

er det veldig viktig at det blir undervist i dette. [...] Det er nok mange ungdommer som skulle ha sittet inne i mange år, om alt kom for en dag. [...]»

Uttalelsen illustrerer betydningen av en klar og forutberegnelig straffebestemmelse som i større grad reflekterer den digitaliserte samfunnsutviklingen. Videre aktualiserer Rt. 2015 s. 1341 også et annet problem med dagens utforming av § 306.¹⁸⁵ Siktete hadde nemlig *gjentatte* ganger foreslått å møte barnet, hvorpå det var barnet selv som avslo. Selv om kommunikasjonen ikke var direkte seksualisert slik at § 305 ble aktualisert, kan det stilles spørsmålstegn til hvilken intensjon mann (34) har ved å foreslå et «hemmelig» møte med en fremmed jente (14), et poeng også mindretallet påpekte. Det som likevel er mest påfallende med avgjørelsen, er at forsøksstraff gjorde seg avhengig av *barnets* respons på forslaget, all den tid barn under 16 år ikke anses samtykkekompetente.¹⁸⁶

Etter mitt synspunkt er det inkonsekvent å vektlegge barnets samtykke i vurderingen av om gjerningspersonen har overtrådt den nedre grense for forsøk, når hensynet bak grooming-bestemmelsen er å verne barn under den seksuelle lavalder mot overgrep. På denne bakgrunn kan det rettes kritikk mot om § 306 faktisk rammer atferd som i dag kan lede til fysiske overgrep, herunder om det utvidede vernet forsøksstraff gir er effektivt.

5.3 Bør § 306 utformes tilsvarende som den svenske grooming-bestemmelsen?

Bakgrunnen for at Sverige endret sin grooming-bestemmelse i 2018, var at en stor andel av anmeldelsene ikke oppfylte kravet til dagjeldende vilkår om at det måtte foreligge en «överenskommelse» om å treffes.¹⁸⁷ Det ble fremhevet at det var etisk problematisk at straffansvaret ble gjort avhengig av barnets vilje til å møte.¹⁸⁸ I tilfeller hvor bestemmelsen var overtrådt, hadde det allerede skjedd et fysisk møte. I halvparten av disse tilfellene var det

---

¹⁸⁵ Se omtale av kjennelsen i kap. 3.2.2.

¹⁸⁶ Om barns samtykkekompetanse, se kap. 2.2.3.

¹⁸⁷ Nærmere om den svenske lovendringen i Sunde (2020) s. 136-137.

¹⁸⁸ Prop. 2016/17:214 s. 13.

begått fysiske overgrep.¹⁸⁹ Det forelå derfor et behov for å effektivisere barns vern mot overgrep. Overtredelsestidspunktet ble derfor fremskyndet til at det var tilstrekkelig at gjerningspersonen hadde fremsatt et *forslag* om å møte barnet.¹⁹⁰ Etter lovendringen lyder grooming-bestemmelsen slik:¹⁹¹

«Den som, i syfte att mot ett barn under femton år begår en gärning för vilken sträff föreskrivs i 4, 5, 6, 8 eller 10 §, föreslår en träff eller stämmer träff med barnet, döms för kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte till böter eller fängelse i högst två år».

Av ordlyden er det klart at det nå er tilstrekkelig at gjerningspersonen «föreslår en träff» eller «stämmer träff» med barnet, noe som tilsier at bestemmelsen rammer alle fremsettelser av seksuelt motiverte forslag om å møte barnet.¹⁹² Bestemmelsen skal tolkes teknologinøytralt, noe som innebærer at seksuell motivert kontakt med formål om å begå nettovergrep, ikke skal bedømmes annerledes enn tilfeller hvor formålet er å begå fysiske overgrep.¹⁹³ Å foreslå et møte innebærer dermed så vel fysiske møter som digitale treff.¹⁹⁴ Synspunktet underbygges med at det ikke finnes grunner til å se annerledes på seksuallovbrudd som begås fysisk, og seksuallovbrudd som begås digitalt.¹⁹⁵

Utgangspunktet må imidlertid nyanseres noe, siden det på forslagstidspunktet må foreligge objektive holdepunkter for at gjerningspersonen har planer om å gjennomføre møtet. En dom fra Hovrätten i Västra Sverige er egnet til å illustrere nyansen.¹⁹⁶ Dommen omhandlet en mann (54) som over internett utga seg for å være en gutt (12) i kontakt med fornærmede (8). Retten fastslo at det var tilstrekkelig å komme i ansvar at mannen hadde skrevet at han skulle komme til guttens hjemsted «på torsdag». Derimot presiseres det at en slik uttrykksmåte i seg selv ikke er nok, all den tid det må foreligge objektive holdepunkter for at formålet med møtet på forslagstidspunktet var at gjerningspersonen skulle begå overgrep.¹⁹⁷ Det foretas så en helhetsvurdering, hvor det slås fast at mannens bruk av ordet «älskling», samtale om å sole seg nakne sammen, samt at mannen hadde sendt et seksualisert bilde, talte for at mannen

---

¹⁸⁹ Jf. Prop. 2016/17:214 s. 9. Mye tyder på at situasjonen er tilsvarende i Norge, da søk i Lovdata viser relativt få rettsavgjørelser angående grooming-bestemmelsen. Se i denne retning også Frøyland mfl. (2021) s. 146.

¹⁹⁰ Prop. 2006/17:214 s. 4.

¹⁹¹ BrB 6 kap. 10 a §. Bestemmelsen ble innført i 2009, se Prop. 2008/09. Det bemerkes at straffnivået er hevet.

¹⁹² Om barnet foreslå et møte, er det straffbart at gjerningspersonen «stämmer träff».

¹⁹³ Jf. Prop. 2016/17:214 s. 14. Utformingen var teknologinøytral også før endringen, se Prop. 2016/17:214 s. 6.

¹⁹⁴ Jf. Mål B 6694-18, s. 62.

¹⁹⁵ Prop. 2016/17:214 s. 14.

¹⁹⁶ Jf. Mål B 2566-19.

¹⁹⁷ Se Mål B 2566-19 s. 7. Sml. det videregående forsettskravet i § 306.

hadde til formål å begå overgrep. Det som derimot ble avgjørende, var at mannen bodde hele 150 mil fra guttens hjemsted. Mannen hadde ingen relasjon til stedet, og siden det fremsto uklart for retten hvordan møtet skulle gjennomføres, ble mannen frikjent.¹⁹⁸ Dommen understreker at selv om fullbyrdelsestidspunktet er forskjøvet, må gjerningspersonens rettssikkerhet søkes ivaretatt ved at det må foreligge objektive holdepunkter på forslagstidspunktet som beviser vedkommendes videregående forsett.

Det som særlig skiller den svenske grooming-bestemmelsen betraktelig fra § 306, er at forsøk på grooming *ikke* er kriminalisert i Sverige.¹⁹⁹ Imidlertid er bestemmelsen klar på hvilke handlinger som anses straffverdige, sammenlignet med den norske reguleringen. Siden regelen om straffri tilbaketreden er en vurdering tilknyttet forsøksansvaret og ikke til fullbyrdet overtredelse av forberedelseshandlinger, blir vurderingen av om det foreligger straffansvar mer klar og forutberegnelig når forsøk ikke er kriminalisert.

At forsøk på grooming ikke er kriminalisert i Sverige, er et avgjørende poeng i vurderingen av om det er hensiktsmessig å foreta en tilsvarende endring i Norge. Om eksempelvis vilkåret «avtale» blir endret til «forslag om å møtes», vil nok både tilfellet i Rt. 2015 s. 1341 og den svenske dommen omtalt ovenfor sannsynligvis ende med domfellelse. Selv om begge gjerningspersonene har utvist en modus som er egnet til å sette barn i fare for overgrep, er det likevel uheldig å endre avtalevilkåret i § 306 isolert på denne måten. Så lenge forsøksstraff på grooming er kriminalisert, vil rommet for straffri tilbaketreden fra forsøk i et slikt eksempel bli omtrent ikke-eksisterende, og rettssikkerheten til gjerningspersoner vil svekkes betraktelig. For at barns vern mot overgrep skal forsterkes og bli mer koherent, samtidig som gjerningspersonens rettssikkerhet tilstrekkelig ivaretas, kan en løsning være å avkriminalisere forsøksstraff.²⁰⁰

Om forsøksstraff avkriminaliseres, bør overtredelsestidspunktet for fullbyrdet overtredelse fremskyndes til et tidligere tidspunkt i handlingsrekken, slik som etter svensk rett. En avkriminalisering av forsøksstraff hvor overtredelsestidspunktet samtidig forskyves, vil etter min mening skape både et bedre vern, samtidig som hensynet til forutberegnelighet i større grad ivaretas. En fremskyndelse av overtredelsestidspunktet til fremsatt forslag om å møtes, vil kunne gi gjerningspersonen et større insentiv til å foreta undersøkelser etter § 307. Et

---

¹⁹⁸ Jf. Mål B 2566-19 s. 7-8.

¹⁹⁹ Se BrB 6 kap. 15 §, jf. Lanzarote-konvensjonen art. 24.

²⁰⁰ Se Jacobsen (2009) s. 662-664 som problematiserer konstruksjonen forsøk på forberedelse på grooming etter gjeldende rett.

forberedelsesstraffebed hvor forsøksstraff ikke er kriminalisert, vil samtidig i større utstrekning imøtekomme presisjonskravet etter GrL § 96 og EMK art. 7. En avkriminalisering vil videre være i tråd med Norges internasjonale forpliktelser, siden Lanzarote-konvensjonen art. 24 ikke krever at *forsøk* på grooming kriminaliseres.

En avkriminalisering av forsøksstraff vil imidlertid ikke i seg selv medføre at barn får et koherent vern mot overgrep. For å realisere et koherent vern, må det innføres en teknologinøytral betydning og formulering som etter svensk rett. Min oppfatning er imidlertid at det må noe mer til for å tydeliggjøre barns vern mot nettovergrep. Spørsmålet er om det kan være retts teknisk mer hensiktsmessig å utforme et generelt forberedelsesstraffebed som i større grad fanger opp flere tilfeller av forberedelser på nettovergrep, herunder seksuell tvang og utpressing.

5.4 Presentasjon av et generelt utformet forberedelsesstraffebed

Som behandlet under kapittel 4.4 kan grooming bestå av en kompleks utførelse av flere straffbare handlinger. Siden hensynet bak § 306 er å verne barn mot *potensielle* overgrep, er det betenkelig at bestemmelsen ikke i større grad gjenspeiler hvordan grooming i dag utføres, eksempelvis ved bruk av seksuell tvang og utpressing. For å verne barn tilstrekkelig mot digital grooming til nettovergrep må slike handlinger, herunder seksuell tvang og utpressing, reguleres tydeligere i dagens straffelovgivning.

Etter mitt syn er det utvilsomt at seksuell tvang og utpressing setter barn i fare for å bli utsatt for nettovergrep.²⁰¹ Det er dermed uheldig at seksuell tvang og utpressing i dag blir regulert gjennom et «lappetepe» av straffebestemmelser, hvor forholdet blir rammet av bestemmelsene om tvang og trusler, jf. §§ 251 og 263, i konkurrans med §§ 299 og 302.²⁰² En

---

²⁰¹ Saker illustrerer hvordan barn presses inn i situasjoner hvor de må utføre handlinger som tilsvarer voldtekt, jf. § 299 bokstav b eller strL 1902 § 192 bokstav c, se f.eks. HR-2019-721-A, HR-2017-1282-A og LB-2017-176279.

²⁰² Se Sunde (2020) s. 141-143.

uklar straffelovgivning skaper utvilsomt et utydelig bilde av dagens regulering av nettovergrep.

For at lovgiver skal kunne leve opp til det uttalte målet om å beskytte barn mot overgrep tilpasset den virkeligheten de lever i, kan en hensiktsmessig utforming av § 306 være at den blir utformet som et generelt straffebed som dekker flere typer forberedelser til seksuelle overgrep mot barn.²⁰³ Ved å avkriminalisere forsøksstraff, samtidig som fullbyrdelsestidspunktet forskyves til tidspunktet gjerningspersonen foreslår en handling som leder til overgrep, vil barn i større utstrekning få et sterkere vern. For at gjerningspersonens rettssikkerhet skal bli tilstrekkelig ivaretatt, er det likevel en forutsetning at det kan påvises et videregående forsett om å begå overgrep på tidspunktet hvor forslaget blir fremsatt, samt at det foreligger brudd på § 307. Min oppfatning er at barn vil få et koherent vern gjennom en slik utforming, samt at det blir forutberegnelig å forstå hvilke handlinger som anses straffverdige. En slik utforming kan dermed både virke individualpreventivt ved at det kan gi grunnlag for politiet å gripe inn på et tidligere stadium enn etter gjeldende rett, samt at det kan virke avskrekkende for allmenheten.²⁰⁴

Det kan være flere måter å utforme straffebestemmelsen på. Eksempelvis kan det å foreslå at barnet sender seksualisert materiale av seg selv, foreslå at barnet kler av seg foran et kamera som sender «live»-overføringer, eller å foreslå et fysisk møte med formål om å begå overgrep, alle være situasjoner som kan omfattes av bestemmelsens rekkevidde.²⁰⁵ Tilfeller som har blitt omtalt som såkalte utjenlige forsøk, bør også inngå.²⁰⁶ Heller ikke ved en avkriminalisering av forsøksstraff hvor overtredelsestidspunktet fremskyves, bør det ikke anses aktverdig å fremsette forslag som er egnet til å utsette barn for overgrep, selv om det skulle vise seg at «barnet» i realiteten var en voksen. Videre kan det også diskuteres om det å kontakte barn med fordekt identitet med formål å begå overgrep, er å anse som en handling som bør inngå i forberedelser til overgrep.²⁰⁷

---

²⁰³ Inngående behandling av kriminalisering av forberedelseshandlinger og tendensen til pre-aktiv strafferett, se Jacobsen (2009).

²⁰⁴ Overgripere uttaler at de ikke hadde klart å slutte dersom de ikke hadde blitt pågrepet, se eksempelvis tiltaltes uttalelser i TNERO-2018-130781 punkt 6.

²⁰⁵ Begrunnet i barns manglende samtykkekompetanse bør også tilfeller hvor *barnet* fremsetter forslag om å møtes eller foreslår å kle av seg, likestilles som om forslaget ble fremsatt av gjerningspersonen.

²⁰⁶ Utjenlige forsøk er kort omtalt i kap. 3.1.

²⁰⁷ Riksadvokaten fremhevet i høringsuttalelsen at grooming-bestemmelsen utelukkende burde regulere selve kontaktetableringen, hvor voksne med fordekt identitet kontaktet fremmede barn med formål å begå fysiske overgrep, se Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 15-16. Se også Sunde (2020) s. 140-141, som poengterer at heller ikke voksne med seksuelt formål som kontakter barn med reell identitet bør unngå straffansvar.

Likevel må det fremheves at ved å utforme et generelt forberedelsesstraffebud hvor formålet er å ramme flere forberedende handlinger til seksuelle overgrep mot barn, kan medføre at terskelen for forsøk senkes ved bruk av straffebestemmelsen i konkurrans. At terskelen for forsøksstraff senkes, var nettopp lovgivers intensjon ved innføringen av grooming-bestemmelsen. Det kan blant annet stilles spørsmålstegn ved om det å foreslå at et barn kler av seg foran web-kamera allerede inngår i den nedre grense for forsøk etter § 299 bokstav b, eller om det skal noe mer til. Eksempelet illustrerer at det vil være nødvendig å foreta en mer inngående vurdering av rekkevidden av forsøksstraff på straffebestemmelser som regulerer overgrep mot barn, og som vil inngå i et eventuelt generelt utformet forberedelsesstraffebud.

6 Avsluttende bemerkninger

Masteroppgaven har redegjort for rekkevidden av barns vern mot overgrep etter § 306, herunder hvilke forsøkshandlinger som etter omstendighetene er tilstrekkelig for å holdes strafferettslig ansvarlig etter et forberedelsesstraffebud. Det har gjennomgående blitt påpekt at grooming-bestemmelsen etter gjeldende rett gir barn et ulogisk sterkere vern mot fysiske overgrep sammenlignet med nettovergrep. I den forbindelse har den digitaliserte samfunnsutviklingen blitt trukket frem for å illustrere hvordan utførelsen av grooming har endret seg siden bestemmelsen ble innført. Endringen i utførelsen av grooming har medført et økende behov for å verne barn mot nettovergrep. Selv om det ikke kan utledes noen *krav* fra Norges internasjonale forpliktelser til å kriminalisere forberedende handlinger til nettovergrep, vil en slik kriminalisering utvilsomt styrke barns rettigheter. Høyesterett har etter mitt syn ledet an i utviklingen av å styrke barns rettigheter mot overgrep, ved å fastslå at nettovergrep ikke generelt bør *straffes* mildere enn andre former for overgrep.²⁰⁸ Etter min mening bør lovgiver komme på banen for å statuere et likelydende *vern* for barn mot alle former for potensielle overgrep.

I forlengelsen av konklusjonen om at det er hensiktsmessig å utvide § 306 til også å omfatte digital grooming til nettovergrep, har betydningen av konstruksjonen forsøksstraff på et forberedelsesstraffebud blitt fremhevet. En slik konstruksjon har vist seg særlig problematisk ved kriminalisering av digital grooming til nettovergrep, samt at den digitaliserte samfunnsutviklingen har forsterket uklarhetene også ved forsøk på digital grooming til fysiske overgrep etter gjeldende rett. Barns utvidede vern gjennom forsøksstraff har dermed vist seg å være lite adekvat. Samlet sett er derfor oppfatningen at det er mest hensiktsmessig å avkriminalisere forsøksstraff på grooming i vid forstand. Samtidig som forsøksstraff avkriminaliseres, bør fullbyrdelsestidspunktet fremskyves til tidspunktet hvor det fremsettes et forslag om å møtes. En slik utforming vil i større utstrekning gi barn et bedre vern, samtidig som det vil skape forutberegnelighet for hvilke handlinger lovgiver finner straffverdige. Videre er det blitt fremhevet at det kan være en retsteknisk mer hensiktsmessig løsning å utforme et generelt forberedelsesstraffebud som i større grad er egnet til å fange opp *flere* tilfeller av

---

²⁰⁸ Jf. fotnote 140.

forberedelser på seksuelle overgrep mot barn, herunder forberedende handlinger til seksuell tvang og utpressing.

Avslutningsvis må det understrekes at nettovergrep som økende samfunnsproblem ikke vil løses ved å innføre et koherent vern mot overgrep. Det må erkjennes at nettovergrep mot barn er mer komplekst enn som så. Forebygging av nettovergrep skjer ikke bare gjennom klar lovgivning, men det må også settes av ressurser til preventivt og rehabiliterende arbeid. Eksempler på preventivt og rehabiliterende arbeid kan være holdningskampanjer og opplæring i skolen om hva som er akseptabel atferd knyttet til seksualitet på sosiale medier.²⁰⁹ Likevel er det viktig at straffelovgivningen gjenspeiler samfunnsutviklingen. Min oppfatning er at § 306 ikke er tilstrekkelig egnet til å verne barn mot flere former av overgrep slik den er utformet i dag. Tiden er utvilsomt moden for en reform.

---

²⁰⁹ I denne retning se Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) s. 17. Nærmere om preventivt og rehabiliterende arbeid mot nettovergrep, se Aanerød og Mossinge (2018) s. 88-90 og Frøyland mfl. (2021) s. 134-144.

Litteraturliste

Litteratur

- Bjørge (2012) Bjørge, Eirik, «Dynamisk tolking i den generelle folkeretten», *Lov og Rett* 2012/2, s. 104-122.
- Eriksen (2016) Eriksen, Christoffer C., *Kritikk – konfrontasjoner med rett og makt*, 1. utgave, Universitetsforlaget 2016.
- Graver (2008) Graver, Hans Petter, «Vanlig juridisk metode? Om rettsdogmatikken som juridisk sjanger», *Tidsskrift for rettsvitenskap*, 2008/2, s. 149-178.
- Gröning mfl. (2019) Gröning, Linda, Erling Johannes Husabø, og Jørn Jacobsen, *Frihet, forbrytelse og straff – En systematisk fremstilling av norsk strafferett*, 2. utgave, Fagbokforlaget 2019.
- Hennum (2020) Hennem, Ragnhild, «Retten til beskyttelse mot vold, overgrep og utnyttelse» s. 367-396 i Njål Høstmælingen, Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg (red.), *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, 4. utgave, Universitetsforlaget 2020.
- Jacobsen (2009) Jacobsen, Jørn, *Fragment til forståing av den rettsstatlege strafferetten*, Fagbokforlaget 2009.
- Jacobsen (2019) Jacobsen, Jørn, *Valdtektsstraffebedet – Gjeldande rett og spørsmålet om reform*, 1. utgave, Fagbokforlaget 2019.

- Kjørholt (2020) Kjørholt, Elin Saga, «Prinsippet om barnets rett til liv, overlevelse og optimal utvikling» s. 78-97 i Njål Høstmælingen, Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg (red.), *Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge*, 4. utgave, Universitetsforlaget 2020.
- Matningsdal (2015) Matningsdal, Magnus, *Straffeloven: lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff: alminnelige bestemmelser: Kommentartutgave*, Universitetsforlaget 2015.
- Matningsdal (2017) Matningsdal, Magnus, *Straffeloven: lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff: de straffbare handlingene, kapittel 17-31: Kommentartutgave*, Universitetsforlaget 2017. (Foreligger også i elektronisk utgave på www.juridika.no.)
- Mæland (2012) Mæland, Henry John, *Norsk alminnelig strafferett*, Justian 2012.
- Nygaard (2004) Nygaard, Nils, *Rettsgrunnlag og standpunkt*, 2. utgave, Universitetsforlaget 2004.
- Rui (2009) Rui, Jon Petter, «Komparasjon innen strafferett- og prosess», *Tidsskrift for strafferett* 2009/4, s. 434-468.
- Sunde (2020) Sunde, Inger Marie, «Fra grooming til seksuell utpressing: Behov for mer effektivt vern mot nettovergrep», *Tidsskrift for strafferett* 2020/2, s. 129-145. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.0809-9537-2020-02-01>.

Norske lover og lovforarbeider

- Grunnloven (Grl.) Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov.

Straffeloven 1902	Lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgelig Straffelov [opphevet].
Menneskerettsloven (mrl.)	Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).
Straffeloven (strl.)	Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven).
Endringslov av 13.04.07	Lov 13. april 2007 nr. 14 om endringer i straffeloven 1902 mv. (straffebud om å møte et barn med forsett om å begå seksuelt overgrep mv.).
Ot.prp. nr. 90 (2003-2004)	Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) Om lov om straff (straffeloven).
Ot.prp. nr. 18 (2006-2007)	Ot.prp. nr. 18 (2006-2007) Om lov om endringer i straffeloven 1902 mv. (straffebud om å møte et barn med forsett om å begå seksuelt overgrep mv.).
Ot.prp. nr. 22 (2008-2009)	Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon - slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning).
Prop. 38 S (2017-2018)	Prop. 38 S (2017-2018) Proposisjon til Stortinget om Samtykke til ratifikasjon av Europarådets konvensjon av 25. oktober 2007 om beskyttelse av barn mot seksuell utnytting og seksuelt misbruk.

Innst.239 S (2017-2018)   Innst.239 S (2017-2018) Innstilling fra justiskomiteen om Samtykke til ratifikasjon av Europarådets konvensjon av 25. oktober 2007 om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttning og seksuelt misbruk.

Internasjonale konvensjoner

EMK   Konvensjon 4. november 1950 om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter (den europeiske menneskerettighetskonvensjonen - EMK).

FNs barnekonvensjon   De forente Nasjoners Konvensjon av 20. November 1989 om barns rettigheter (FNs barnekonvensjon).

Lanzarote-konvensjonen   Europarådets konvensjon av 25. Oktober 2007 om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttning og seksuelt misbruk, CETS 201 (Lanzarote-konvensjonen).

Norsk rettspraksis

Høyesterett

Rt. 2005 s. 833   HR-2017-1282-A

Rt. 2008 s. 867   HR-2017-2415-A

Rt. 2011 s. 1455   HR-2019-189-A

Rt. 2013 s. 699   HR-2019-473-U

Rt. 2015 s. 1341   HR-2019-721-A

HR-2019-1675-A

HR-2021-263-U

Lagmannsrettene

Eidsivating lagmannsrett,
LE-2011-120581

Gulating lagmannsrett,
LG-2016-174897

Eidsivating lagmannsrett,
115-159361SAK-ELAG [upublisert]

Borgarting lagmannsrett,
LB-2017-176279

Eidsivating lagmannsrett,
LE-2016-38512

Eidsivating lagmannsrett,
LE-2017-122181

Frostating lagmannsrett,
LF-2016-106879

Borgarting lagmannsrett,
LB-2018-34648

Eidsivating lagmannsrett,
LE-2016-99126

Tingrettene

Innrøndelag tingrett,
TINTR-2012-91380 [upublisert]

Nedre Romerike tingrett,
TNERO-2018-130781

Gjøvik tingrett,
TGJOV-2015-164934

Sunnmøre tingrett,
TSUMO-2019-63379

Oslo tingrett,
17-152875MED-OTIR/08 [upublisert]

Bergen tingrett,
19-031720MED-BERG/1
[upublisert]

Rettspraksis fra den europeiske menneskerettsdomstol (EMD)

M.C. mot Bulgaria

M.C. mot Bulgaria [J], application no. 39272/98, ECHR 04.12.2003.

Utenlandske lover og lovforarbeider

Brottsbalken (BrB)

Brottsbalken (BrB) SFS 1962:700, 21. december 1962 [Sverige].

The Sexual Offences Act

The Sexual Offences Act of 20. November 2003 [England].

Prop. 2008/09

Prop. 2008/09, *Vuxnas kontakter med barn i sexuella syften* [Sverige].

Prop. 2016/17:214

Prop. 2016/17:214, *Effektivera lagstifning mot vuxnas kontakter med barn i sexuellt syfte* [Sverige].

Svensk rettspraksis

Mål B 2566–19

Hovrätten för Västra Sverige, mål B 2566–19, dom 2019-09-25 [upblisert].

Mål B 6694–18

Malmö tingsrätt, mål B 6694–18, dom 2019-04-12 [upblisert].

Publikasjoner fra organisasjoner og institusjoner

- Aanerød og Mossinge (2018) Aanerød, Line Merete Tangen og Svein Mossinge, *Nettovergrep mot barn i Norge 2015-2017 – Rapport basert på erfaring fra Kripos, politiet, tjenesteleverandører og internasjonal forskning*, NOVA Rapport 10/2018, [http://www.forebygging.no/Documents/Nettutg-NOVA-Rapport-Nettovergrep-10-2018%20\(1\).pdf](http://www.forebygging.no/Documents/Nettutg-NOVA-Rapport-Nettovergrep-10-2018%20(1).pdf), sist nedlastet 09.05.21.
- Europol (2020) Europol, *Internet Organised Crime Assessment (IOCTA)*, utgitt oktober 2020, <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2020>, sist nedlastet 05.05.21.
- Frøyland mfl. (2021) Frøyland, Lars Roar, Gerd Marie Solstad, Patrick L. Andersen, Siri B. Tveito, Siri H. Folstad og May-Len Skilbrei, *Seksuelle overgrep mot barn og unge via digitale medier – En kunnskapsoppsummering*, NOVA Rapport 3/2021, <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/2755418/NOVA-Rapport-3-2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, sist nedlastet 19.05.21.
- Kripos (2019) Kripos, *Seksuell utnyttelse av barn og unge over internett*, utgitt mars 2019, <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/seksuelle-overgrep-mot-barn/seksuell-utnyttelse-av-barn-over-internett.pdf>, sist nedlastet 05.05.21.

- Medietilsynet (2006) Medietilsynet, *Safety Awareness Facts and Tools: Barneundersøkelsen 2006*, <https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/saft-barn-2006.pdf>, sist nedlastet 03.05.21.
- Medietilsynet (2020) Medietilsynet, *Barn og medier 2020; En kartlegging av 9-18 åringers digitale medievaner*, utgitt oktober 2020, <https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2020/201015-barn-og-medier-2020-hovedrapport-med-engelsk-summary.pdf>, sist nedlastet 03.05.21.
- Nettartikler**
- Kolsrud (2019) Kolsrud, Kjetil, «Dette er det viktig å få formidlet ut», *Rett24*, 16.04.19, <https://rett24.no/articles/-dette-er-det-viktig-a-fa-formidlet-ut>, sist lest 30.04.21.
- Snl. (2020) Elden, John Christian, «Grooming», *Store norske leksikon*, 07.06.20, https://snl.no/grooming_-_strafferett, sist lest 30.04.21.